R. P. CLAVDII AQVAVIVÆ SOCIETATIS IESV PRÆPOSITI GENERALIS

INDVSTRIÆ

Pro Superioribus eiusdem SOCIETATIS, ac quarumuis aliarum Religionum Superioribus, & omnibus animarum rectoribus, ad curandos animæ morbos, vtilissimæ ac pernecessariæ.

Typis Ducalis Monasterii Campidonensis

Per Rudolphum Dreher,

ANNO M. DC. LXX.

AD
SVPERIORES
SOCIETATIS.

CVM satis perspectum esset R. P. N. quanti ad divinum obsequium, Societatis vtilitatem, & auxilium animarum intersit, Superiores idoneis ad rectè gubernandum præceptis, institutisq; abundare; varias subinde in eo genere ordinationes ac monita suggessit, prout occasiones & tempora postulabant. Sed cùm impensiùs huius rei ne-

cessi-

cessitates ac momenta secum perpenderet, videretq́ non posse vnumquemq́ quantam par esset, experientiam, lucemque rerum consequi, praesertim ob crebras mutationes, quae peracto triennio fieri nunc debent; operepretium ac propè necessarium duxit, ad peculiarem aliquam institutionem descendere; cùm certum sit nullam esse artem, in qua periculosius & graviori aliorū malo peccetur, quàm in hac, quae ad spiritualem curam pertinet animarum. Quare cùm meminisset à P. Polanco B. P. N. mandato atque ductu, ad usum doctrinamq́ operariorum nostrorum, qui in Missionibus versantur, Instructiones quasdam editas olim fuisse, Industriasq́ appellatas, haud abs re, quin multò etiam congruentiùs fore existimavit, si Industriae item aliquae, ad rectam gubernationem docentes, Societatis Superioribus traderentur.

Quo factum est, ut pro singulari desiderio, quod ei Dominus tradidit fœlicis progressûs, atque augmenti Societatis successiuis inter assiduas occupationes suas intervallis, hasce Industrias in illorum gratiam dictârit. Quæ cùm PP. Assistentibus, alijsq; nonnullis, qui eas viderunt probatæ adeò fuissent, ut non mediocrem ijs uti scientibus vtilitatem allaturæ viderentur, è re futurum iudicatum est, si Vniversæ Societati communicarentur; eæq; typis excusæ, quales nunc mittuntur, quo plura, & emendatiora essent exemplaria. Faxit divina bonitas, ut res tota eum fructum sortiatur, quem R.P.N. sibi proposuit, & quem omnes optamus. Datum Romæ. 1. Aprilis. 1600.

Mandato R. P. N. Generalis.
Bernardus de Angelis Secret.

AP-

APPROBATIO.

Ego Vincentius Filiutius V. Rector Collegij Florentini Societatis IESV, legi hoc opusculum de Industrijs pro Superioribus nostræ Societatis, *& nihil in eo reperi contra fidem, aut bonos mores. Florentiæ die 16. Febr. 1599.*

Imprimatur Florentiæ accedente consensu R.P. Inquisitoris die 26. Feb. 1599. Alexander Caccia Vic. Florent.

Fr. Dionysius Constacciarius facultatem imprimendi concessit 28. Febr. 1599.

INDEX

INDEX CAPITUM.

Laxi-

R. P.

R. P. CLAVDII AQVAVIVÆ SOCIETATIS IESV PRÆPOSITI GENERALIS.

Industriæ PRO SVPERIORIBVS eiusdem Societatis ad curandos animæ morbos.

PROOEMIVM.

ANIMARVM curatio quantò præstantior & difficilior est quã corporũ, tantó maiorem à nobis exigit & solicitudinem & peritiam. Et *anxietates quidem ac pericula*

huius muneris non videmus tantùm, sed & prædicamus & plangimus quicunque sub hoc onere laborantes ingemiscimus. Verùm an æquali studio contendamus, vt industriâ pervigili & infatigabili charitate susceptos nostros optatæ sanitati reddamus, hoc nobis magnoperè perpēdendū, & ut id præstemus, in primis curandum est. Et mihi quidem frequentior quædam & attentior meditatio, & experientia diuturnior certissimè persuasit, plurimos ad salutem reduci posse, si paternâ quâdam, & plenâ amoris ac fiduciæ patientiâ res agatur, quos ex neglecta aut perfunctoria medicina vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus in-

correctos. Quamobrem non inutile visum est futurum si quæ sedulâ obseruatione tot annorum spatio deprehendi, in quibus me vel alios peccasse animaduerti, quæ rectè, quæ secus acta essent, adnotando: quid profuisse, quid contra nocuisse cognoverim, ea quibusdã quasi medicis præceptis quàm breuißimè planissimèque digererem. Sic enim fieret, vt & ijs qui in gubernatione, idest arte huius spiritualis medicinæ non adeò versati sunt, plurimùm lucis & adiumenti adferretur, & eorum qui ex vnctione Sancti Spiritus, lectione Sanctorũ, & experiẽtiâ, his auxilijs non egerent, memoria non leuiter iuuaretur, & volũtas ac studiũ vehemẽtius excitaretur.

De iis quæ necessaria sunt ad curationem rectè faciendam.

CAP. I.

Cogitanda Superiorũ obligatio.

VT autem rectè, & cum vtilitate morborũ curatio fiat, plura necessaria sunt, quæ vel medicum ipsum, vel infirmum spectant: quæ breuiter attingentur. & ante omnia vnum illud ob oculos versandum assiduè, qua obligatione DEO nos in huius muneris susceptione obstrinxerimus, vt

(iuxta

(iuxta Prophetam, vel potius ipsius Domini vocem) quod infirmum est consolidemus, &c. Vnde egregiè B. Basilius, cùm quæsisset, qua animi affectione Superior aliorũ curam suscipere debeat, respondet: Vt qui saucijs multis ministrat, & saniem de singulis illorum vulneribus abstergit, & pro natura vniuscuiusque mali remedia ei adhibet accomodata, munere illo neutiquam ad animi elationem uti consueuit, sed ad demisionem potiùs & solicitudinem & maiorem quandam curam: itidem, ac multò etiam ma-

Ezech. 34.

Reg. fus. disput.

gis is, cui totius fratrum Societatis ſanandæ provinciæ eſt delegata, perinde ut qui
Ad Heb 13 omnium miniſter ſit, & rationem de unoquoque illorum redditurus, ſic ſecum agitare animo & cõtendere anxiè debet. Hæc D. Baſilius. Aſsidua quippe induſtria & vigilantia opus
Lib 10. cap. 7. eſt: nec abs re apud Caſsianum è corporali medicina trãslato vocabulo, hi quos ſpiritualiter curãdos ſuſcipimus, ſuſcepti noſtri vocãtur, quaſi quos in noſtrã fidẽ ſuſceperimus, noſtrũque periculũ. Videat ergo Superior, quaſi rationem Deo redditurus, quid fa-

ciat, quid caveat, hoc enim reverà valde excitandi sumus, ne putemus nos innocentes, cùm nihil committimus.

2. Hoc veluti fundamento posito; sciens quia Domini est salus, & illius spiritu lux, & vita, & bona ōnia in cordibus fidelium procreantur; non suæ prudentię aut diligentiæ innitatur, sed ad orationem per se & per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, nisi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo qui præest, & alios ad DEUM

Psal. 3.

Ad orationem confugiendū.

In 1. Reg lib. 5. cap. 3.

compellere ſtudet: Tantæ charitatis, inquit, eſſe debet, ut inſtanti deſiderio non petitor, ſed petitio eſſe ſentiatur: ſalutem quippe fidelium tam inſtantius debet appetere, ut ex uſu interni guſtûs, omnē motum cordis in affectum ducat
Iob. 1. ſupplicationis. Et B. Iob, ut
Collat. 6. cap. 10. Caſsianus annotavit quotidiana pro filiorum purificatione ſacrificium Domino Deo offerebat, non tam ſibi eos, quàm Deo ſuſceptos ac familiares cupiens exhiberi.

Perpendat nihil eſſe incurabile. 3. Recogitet magno & fidenti animo, quamvis veriſsimum ſit quod S. Leo

mo-

monuit, antiquorum morborum difficilé ac tardam esse curationem; nihilominus certissimũ esse quod docuit S. Basilius, nihil esse in rerum natura, quod diligentiâ non corrigatur; neque vitium esse adeò grave, quod DEI timore non pervincatur, quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multó magis, quæ ex voluntate oriuntur, vitia posse emendari: cùm enĩ narrasset punicas acidas amigdalasque amaras agricolarum curâ, in dulces verti posse, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adac-

S. Basil. Reg. fus. disput. Resp. 10.

Hexam. hom. 5.

ctum susceperint, infert: Nemo igitur in vitio constitutus homo de se-ipso desperare velit, haud nescius, agricultura stirpium qualitates mutare; curam autem, ac studium in consequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos, superareque posse. Non igitur deijciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est, sed in verbo Domini cum patientia & spe ad curationem accedendum.

Difficultas. 4. Sed illud præcipuè difficultatem parit, quod cùm

in morbis corporis is maximè morbum cognoſcat, & ſentiat, qui patitur, iſque omnium maximè ſanari cupiat, medicũ accerſat, & deſiderio ſanitatis, nullum quamvis amarum, atque ingratum refugiat medicamentum; in animæ contra omnino evenit, ut infirmus præ omnibus morbum ignoret, medicum refugiat, & curationem difficilè admittat. Verùm in eo præcipua curationis induſtria debet elaborare, ut ille morbum agnoſcat. Cui primò ſuadendum, quod D. Baſilius docet, peritos medicos habere

ex infirmi voluntate quomodo curanda.

Reg. Brev. Reſp. 28.

signa quædam latentium morborum, qui interdum alios, & ipsum infirmum latent, quare illis potiùs credendum, cùm præsertim superbia, & amor proprius in infirmitatibus nostris agnoscendis gravissimè impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum signa quædam illi indicanda, quæ negare non potest; quanquam talis morbi signa esse non novit, vel non advertit. Postremò hortandus seriò ad orationem, quippe ex defectu luminis & sensûs spiritualis id provenit. Videat quàm longè sit

à ſalute, qui nec morbum agnoſcit; proinde ſi non ſentit, credat: neque enim ut in corporibus, ſi morbo illo carentes, pharmacum aliquod ſumamus, nocet potiùs: ita etiam in animo evenit, cùm actus mortificationis & abnegationis ſui ipſius, fructûs & virium incremento carere non poſsint. Sumat è ſcripturis (iuxta Baſilij conſilium) & ſpeculum, vnde videat fœditatem mali, V.G. iracundiæ, ſuperbiæ, detractionis, &c. & morbo ſuo convenientia medicamenta. Dicito, inquit, hic meus eſt morbus, & vt is qui ad me-

Homil. in aliquot ſcripturæ locos. 6.

dicum accesserit, & varijs contenta tabellis pharmaca viderit, considerat, quid sibi conveniat, ita faciendum suadet & illi, sed multò magis vt medico ipso cōmonstrante, & morbum certiùs agnoscat, & medicamētum securiùs assumat. Et sanè de voluntate, & desiderio qualicumque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens, aut deploratus, præsertim qui sæculo relicto, Religioni se deuovit, ut sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quæ medicamenta quamvis amara suscipere compellat. Itaque prudenti me-

medico id curandum, vt partim ipsius ostensione morbi, partim captata opportunitate, partim etiam agendi facilitate, & communicatione suavi, deniq; medicamentorum lenitate, vel ipsorum propria, vel condimentis alijs adscita, variatis etiam interdũ applicandis, difficultates hujusmodi omnes accuratè, sed patienter tamen, leniat. Nec desperandum, quin humorum sensim cruditate mitescente, incipiat minùs respuere medicaména, quæ horrebat. Interim autem dum respuit (quoniam volũtatis vitium est,

quæ mutari potest) sciat Superior hoc ipsum ad medicum pertinere, laborare vt ille velit: quæ difficultas si semel sublata, vel certè temperata fuerit, videbit quotidie magnâ cum animi lætitiâ sanitatis & roboris incrementa.

In Superiore nouem res requirũtur, quæ aromatum nomine explicantur.

5. Hæc ad fratris bonum vt efficaciter præstare possit, omninò necessè est, vt emat aromata, id est, vt habere studeat, quæ ex parte ipsius requirũtur. Hæc autem egregiè sub typo aromatum explicat D. Bernardus: Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manûs. Et mentis quidé sunt tria.

Com-

Cōpassionis affectus, Rectitudinis zelus, Discretionis spiritus. Habeat, inquit, mens nostra spiritum discretionis, vt miscens ap- tè temporibus tempora, opportunè æmulari, & nihilominùs ignoscere queat. Linguæ item tria, modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Manus etiam, id est, in exemplo tria. Cōtinentia in carne ab omni voluptate, misericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates; nam hîc satis fuerit tantùm attigisse. At quàm

Serm. 2. in resur. ad Abbates.

Serm. 2. de Resur.

necessaria sũt superiori ad vtilem correctionem, tam vigilanter quærenda, nisi frustrari velimus.

Medicamentorũ congruitas & opportunitas. 6. His porrò præsidijs instructus, manum operi admoveat, & medicamenta apponat congruentia pro cuiusque morbi qualitate, contraria scilicet cõtrarijs curans, ut nostra Constitutio docet de superbia, & alijs pravis animæ propensionibus: & accuratè S. Basilius, Inanem gloriam, inquit, abiectioribus exercitijs imponendis, futilem & otiosam loquacitatem silentio, ĩmodicũ somnum vigiliâ & exercitijs oratio- Reg. fus. disput. Respon. 51.

num,

num, segnitiem corporis laboribus imponendis gravioribus, edacitatem indecoram ieiunio, murmurationem, à reliquis segregatione, &c. Sed id semper studeat, vt hæc omnia non tam quasi à superiore profecta, quàm à seipso suscepta infirmus accipiat, qui sibi persuadeat, si strenuè rem aggrediatur, atque ut decet eum, qui seriò sanari velit, fore ut citiùs se relevari sẽtiat quàm putârat, & quod de sapientiæ fructibus sapiens dixit, experientiâ comprobet. Exiguum enim in opere illius laborabis, & citò *Eccl. 6.*

ædes de generationibus illius. Videat tamen sapiens medicus, ut opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos Nam S. Gregorius Syagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectione formata, non offerre infirmo, nisi opportunitate temporis macerentur, subdit: Nam si immaturè quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi res salutis. Nec tamen propterea ab omni medicamento abstineat, ut ijdem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus

Lib. 7. Ep. 110.

non

non ita abhorreat: addat abstinentiam à rebus nonnullis, inijciat subinde maiorem sanitatis cupiditatē. denique dilatio quædam, & pia moderatio sit hæc intermisſio, non curæ neglectus, quod maximè nocet. Sunt ēim plerique Superiores, qui quod videant subditum esse minùs dispositum, non tam in opportuniora tempora differunt medicinam, quā negligūt. Sed de his in sequentibus.

7. Caveat autem diligenter, ne specie quâdam suavitatis deceptus, aut naturali quâdam timiditate abstineat à curatione, sed intelligat,

Ne decipiatur si putet se amare infirmū, cum specie suauitatis

telligat, & subinde recogitet se tunc magis diligere infirmum, maiorique erga illum suavitate vti, si vt loquitur S. Gregorius, non parcens parcat: Quia, inquit, dum correptionis verbum non distulit, citiùs hunc à culpa liberavit: liberè enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit. Quid enim hâc misericordiæ specie crudeliùs, quâ fit vt & morbi augeantur, & incrudescant, & qui lenissimè curari poterát, iá indigeant ferro & alijs membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori nostra socor-

medicamenta non adhibet.

Lib. 13 Moral. cap. 3.

ſocordia noceatur. Nec terreatur, ſi quãdo amariora videri poſsint infirmo, quæ ſunt applicanda; quia non tam illius ſẽſus, quàm ſalus exquiritur. Etenim ſectio, vel vſtio ſalutaris. Caſsianus, inquit, quę illis, qui vlcerũ contagione putrefacti ſunt, piè infertur à medico, mala à tolerãtibus creditur, nec equo calcar, nec emẽdatio ſuavis eſt delinquenti. Quin etiam addit B. Gregorius futurum, vt illi ipſi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, poſtmodum ex ipſa animi vtilitate dulceſcat, ſi vnde inimicus ſuperare potuit, ſupe-

Collat. 6. cap. 6.

Lib. 7. Epiſt. 119.

superetur. Sed vt sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen & facit, quod suum est, quodque prætermittere sine culpa non potest, & ex charitate facit, ac desiderio salutis illius, quem alioquin contristat invitus, & in oculis Patris cuncta videntis, eius filio consulit, quem curandum ab eo suscepit.

Quæ perpendēda antequā curatio-nem aggredia-tur. 8. Sed antequam infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, mediretur attentiùs, & perpendat diligēter qualitatem morbi, corporis cōplexionem, & vt S. Gregorius loquitur, consperſionem, id est, *Lib. 29. Moral cap. 14.* an

an ſáguineus, & hilaris; an melancholicus, & triſtis; an cholericus, & præceps; an lentus ſit & remiſſus: Deinde tempus, quo durauit infirmitas; tum quæ remedia fuerint applicata; quid profuiſſe, quid nocuiſſe depreheſum ſit: Quinam ex domeſticis iuvare curationem, qui contrà poſsint impedire; vt ex ijs omnibus iuvari commodè poſsit.

9. Sed ante omnia examinet Superior ſeipſum, tum vt ſeſe humiliet, & maiori confuſione & ſuavitate id faciat; tum vt hoc modo talis fiat, quo Dominus ad *Superior ſeipſum examinet, & humiliet, quò fructuoſius oret.*

filij

filij sanitatem aptiore & expeditiore uti valeat instrumento. Quod faciendum omninò suadet S. Gregorius: Consideremus, inquit, quia aut tales sumus, quales nõnullos corrigimus; aut tales aliquãdo fuimus, etiãsi divinâ gratiâ operante non sumus: vt tantò temperantiùs humili corde corrigamus, quantò nosmetipsos veriùs in his quos emendamus, agnoscimus. Hoc autem dici non potest, quantùm, vel ad meritum, vel ad modum correctionis, momenti habeat.

Lib. 23. Moral. cap. 8.

10. Morborum porrò spiri-

ſpiritualium genera ſexde-cim, veluti capitibus com-prehẽdere placuit; quibus ſingulis commoda medica-menta indicantur. Curavi-mus autem primũ quod in medicis pręcipuè laudatur, vt facilioribus & ſuaviori-bus vteremur pharmacis, & quæ ſalutẽ nõ tam acrimo-niâ promitterẽt, quàm ſua-vitate præſtarent. Deinde, vt non aliunde, aut non lõgè petitis, ſed iis ipſis ve-luti ſimplicibus, ut vo-cant, quæ in domeſticis hortis, id eſt, noſtris Con-ſtitutionibus enaſcũtur. Et quoniam Superiorum ple-rique, & viri alij graves, & ſta-

Morbo-rum ſpi-ritualiũ genera, de qui-bus agi-tur: ſex-decim.

flagitârunt aliquando, & nunc denuò inſtantiùs vrgent, vt de ſuavitate & fortitudine in gubernatione coniungendis, aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix poſſe, quòd ſuavitas in laxitatē, & fortitudo plerumq́ue, aliquorum vitio, degeneret in rigorē) de hoc etiam proprio Capite breviſsimè aliquid cēſuimus attingendum, cùm cætera omnia medicamenta, niſi hæc duo prudenter coniungantur, aut ſuavitate, aut efficaciâ, id eſt, fructu ipſo correctionis, omninò ſint caritura. Vtinam ad maiorem
Dei

Dei gloriam, & Societatis vtilitatem cedant.

De ſuauitate & efficacia in gubernatione coniungendis.

Cap. II.

1. Rationem gubernandi, eos præſertim, qui voluntarium ſeſe Deo ſacrificiũ obtulêre, & ſpontanei, & ſpiritu alacres per mortificationis quidem & abnegationis ſtudium ad perfectionis plenitudinem dirigendi, & vrgendi ſunt, fortem ac ſuauem debere eſſe, non modò conſtans

ſanctorum Patrum vbique docet auctoritas, ſed noſtræ etiam Conſtitutiones, Beatique Patris Noſtri & monita, & exempla copioſè docent. Verùm quâ ratione practicè hæc duo cõiungi poſsint, hoc fatentur multi ſe facilè non videre. Si enim ſummo iure agatur cum ſubditis, vt qui perfectionis viam profitentur, nihil omittant eorum, quæ ſpiritualis perfectio poſtulat, vix fieri poſſe videtur, cùm caro, & humana fragilitas, ſpiritûs deſideria non valeat æquis paſsibus cõſectari; quin is regendi modus ab optimo qui-

quidē zelo, profectus, non tamen secundùm sciētiam, *Rom.10.* vt qui humanæ imbecillitatis obliuiscatur, asper, & planè intolerabilis euadat. Rursū, si humanæ infirmitatis imbecillitatē intueamur, & ijs, quæ caro concupiscit aduersùs spiritū, fra- *Gal.5.* ternæ cōpassionis prætextu facilè assentiamur; quis non videt, (quoniam vt scriptura loquitur, Terra *Iob.14.* paulatim alluuione consu- *Matth.16.* mitur) futurum vt tepidos, *Luc.9.* atque carnales homines habeamus, in quibus non tam abnegationis, & crucis, (quod tamē religiosam vitam esse, & S Basilius pul-

chrè docuit, & cæteri omnes spirituales Magistri à Christo Domino primâ veritate edocti tradiderũt) quam sensualitatis, & propriæ voluntatis spiritum nutriamus? Quid igitur faciendum Superiori, ne vel fortitudo in asperitatẽ, vel suavitas in languorem, & relaxationem degeneret? hoc, quantùm experientiâ & observatione deprehendere potui, brevissimè explicabo. Quod ut dilucidè fieret, & paucis, & illa mihi methodus cõmodissima visa est, si capita quædam attingerem, ad quæ omnis fere gubernandi asperitas &

durities reducitur: Itemq; nonnulla, ex quibus contra omnis laxitas deriuatur, ac denique, si quomodo facta extremorum comparatione, medium tenendum sit, indicarem.

2. Quæ igitur gubernationem in suauem reddũt, & asperam, hæc ferè sunt. *Primum:* In rebus iniungendis si res ipsa, quæ imponitur, grauis sit, & importabilis, quod nonnunquam ex Superioris vel discretionis inopia, vel tenuitate iudicij poterit euenire. *Secundum:* quod frequẽtiùs continget, si res nõ sit illa quidẽ in se ardua, sed is, cui iniun-

iungitur, corporis aut animæ viribus ad id oneris ferendum deſtituatur. *Tertium.* ſi quicquid illud ſit, quod iniungitur, id fiat verbis aſperioribus, modoq; deſpotico, præſertim verò ſi ſuſpicari quis poſſit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficiſci. *Quartum:* Si urgeatur executio eo tempore, quo ſubditus non eſt probè diſpoſitus, nec detur illi tempus, & auxilia, vt ſe ipſe diſponat. *Quintum:* Si tam graviora, quā leviora eodē omnia exigantur ardore; imò aliquando leuiora etiam maiore, quod

consona sunt peculiaribus quibusdam sensibus eius qui gubernat. *Sextũ.* Si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu tanquã tentationes eo benignè non audito rerjciantur. *Septimum:* si se suspiciosũ Superior ostendat, & ita affectũ erga aliquem, ut putet subditus, nullâ in re se posse illi satisfacere. *Octauum* : si malam de subdito opinionem præ se ferat, ut omnia in deteriorẽ partem interpretetur, quod reverà summopere affligit. *Nonum* : si perfectionem Instituti, & Regularum spectans Superior, nec se-

ipſum conſiderans, neſciat compati infirmitatibus, ſed defectus exaggeret, cùm errata deprehẽdit, in rebus verò iniungendis non tanquam rationalẽ, & volentẽ filium, ſed tanquam inanime inſtrumentum mouere videatur. *Decimum:* ſi ita loquatur, aut iubeat aliquid, vt æquiuocè atque obſcurè dicat, & quaſi ſtudio nolit intelligi, quo ſemper ei liberum ſit, ſubditum arguere: hoc enim mirum eſt quantopere ſubditos pungat. *Vndecimum:* ſi neget ferè quæ petuntur: eſt enim habenda ratio rei quæ petitur; eius, qui petit; ædifica-

catio-

cationis externorũ, & nostrorum; denique eius, qui petit, vtilitatis. *Duodecimum* & postremum, si, quæ dubia sunt, semper scrupulosiùs, & rigidiùs interpretetur.

3. Contra verò quæ debilem remissamque gubernationem faciunt, ad hæc reduci possunt. *Primum*. si tantùm magna, & quę scãdalo sint, curentur, & ea demùm sentiantur à Superiore, cætera verò passim negligantur. *Secundum*: si obseruatio Regularum, vel multitudinis earum prætextu, vel suavitate phrasis Patris Nostri minùs accu-

ratè vrgeatur: *Tertium*: si quæ iniunguntur facienda, ob exiguam subditi repugnantiam, vel aliorum intercessiones, immutentur facilè, & prætermittantur. *Quartum* si ex frequenti aliquorũ trãsgressione asuescat Superior, quasi minùs mala iudicare, quæ mala esse perspexerit. *Quintum*: si iudicat quidem & improbat; sed ne contristet, aut contra se crabrones exciret, non monet, aut corripit delinquẽtem: In quo sanè illud D. Gregorij pertimescendum: Cùm mala corrigi loquendo possunt, silentium consensum esse

per-

pertimeſcat. *Sextum* : ſi ad conſolationẽ particulariũ, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob ſuas amicitias, vel ob priuatos reſpectus ea facilè concedat, quæ vel illis, vel cõmuni ædificationi non ſatis conueniant. *Septimum*: ſi ad evitandas, amaritudines aliquas errantis cuiuſque vel alterius, nec investigat errata, nec corrigit, nec quæ neceſſaria ſunt adhibet, præſertim ad cautelam. *Octauum*: ſi prætextu humilitatis, & manſuetudinis permittat ſe negligi, & contemni quæ dicit. *Nonum* : ſi ex naturali timi-

mi-

miditate, vel respectu aliquo ita perfunctoriè & frigidè monet, vt nihil delinquentem moueat, quasi admonitione illâ tantùm voluerit, vt officio functus coram Deo videatur, seque ipsum liberet scrupulo prætermissæ correctionis. *Decimum, & postremum*: si contentus monitis, cum ostenderit sibi errata displicere, putet se, iam satisfecisse, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, & quasi
1. Reg. 2 Heli arbitretur se omnia perfecisse, si dicat, Non est bonum quod audio, &c.

6. Ex his facilè apparere potest, In quo sit asperitas,

in quo item debilitas & relaxatio, quid in utroque extremo cavendum, ne duri nimis; aut plusquam opportet, molles inveniamur. Nec difficilè erit videre quomodo efficacia cum suauitate coniungi debeat, vt & fortes in fine consequendo, & suaues in modo & ratione assequēdi simus. In rebus enim vel concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehensionibus adhibendis, in puniendis erratis, in rebus iniungendis, in subditis ad virtutem & perfectionem promouendis, atq; ad altiora prouehendis; spe-

ſpectandæ ſunt perſonæ, & vires corporis, & animi; conſiderandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præ ſe ferenda, longanimitas & patientia prorroganda: nec tamen propterea permittendum, vt ſubditi ad impunitatem aſpirent, vt ea faciant quæ volunt; quæ nolunt, omittant, vt proprijs inclinationibus ſatisfaciant; vt contra Superiorum iuſſa, & iudicia agere & ſapere aſſueſcant; vt Regulas conſilia reputēt, quæ ſi faciant, bene faciant; ſin autem, nihil mali. hæc enim tole-

rare,

rare, non est suauitatis, sed languoris; neque hoc modo bono Societatis, immò ne ipsorum quidem, quibus cum ita agitur, vllâ ratione consulitur. Non igitur Superiores arbitrentur se suaues in gubernatione esse, cùm ita agũt, sed remissos ac debiles: Nec sibi contra, cùm asperi sunt, quasi de disciplinæ zelo blandiantur. Subditi verò studium, & zelum perfectionis, religiosæque disciplinæ perpetuò promouendæ, rigoris & asperitatis nomine non appellent, nec talem exigant suauitatem, quæ noxia potiùs

in-

indulgentia sit: sed intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediant; plurima contra votum iniungenda, si ad Dei gloriam, & commune bonum pertineant, correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi, & emendari cupiat, non esse auersandas; nec medicum censendum suauem, qui ex neglectu curationis, permittit, ne infirmũ offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculum nominis sui, Cassianus appellat, in collatione

Coll. 7. cap. 23.

de

de mobilitate animæ) appositè admodùm refert. cuius Patris verba, quia magnum reuerà horrorem huius indulgentiæ, ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adſcribenda putaui. In tantùm enim, inquit, teporem vidimus corruiſſe nonnullos, ut neceſſè ſit etiā eos remiſsioribus monitis appalpari; modò ne, deſertis cellulis ſuis, ad perniciosiores inquietudines reuoluātur; & circumeūtes ac vagi, craſsioribus, vt ita dixerim vitijs implicentur; magnuſque fructus ab eis obtineri credatur, ſi ſolummodò ſe etiam

cum qualibet ignavia valeāt in solitudine cōtinere: ac pro ingenti remedio soleat eis à senioribus dici: Sedete in cellulis vestris, & quantùm libitum fuerit, manducate & bibite, atque dormite, dummodò in eis iugiter perduretis. Itaque invigilent in ea re Superiores, & præsertim Provinciales, ut contraria sententia exterminetur, utpote Societati, & cuicumque religiosæ familiæ, modis omnibus perniciosa: non enim in eo suavitas posita est, ut volūtati & desiderijs subditorum in omnibus obsequamur: Sed sciant sua-

ſuavitatem in eo ſitã eſſe, ſi ut diximus, in obiurgationibus, v.g. nihil aſperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat, ſed paterna gravitas, pia quędam cõpaſsio, & dulcedo quædam, ſed viuida tamen & efficax, eluceat. Si à puniente non tam voluntas humiliandi & caſtigandi, quàm neceſsitas quædam ex zelo boni communis, & vtilitate ipſius etiam, qui punitur, aliquid extorſiſſe videatur. Si negemus quod negandum eſt, quaſi cum quodam doloris ſenſu, parati concedere quando, & quod expedire videbitur.

Prou. 30 Si imperfectiones ita emẽdari velimus, non quaſi nimiùm emungentes, ne ſanguinem eliciamus, verùm quaſi exactores quidem, benigni tamen, qui non veluti vincendi ſtudio, ſed in bonum Societatis, atque adeò ipſius ſubditi id velimus, ac ſi cum ipſo in vnũ conſpiremus ad victoriam de Tentatore reportandam. Si iubentes circumſpectè, & amanter Dei gloriam, & ſubditorum lucra, non aliud quippiam nos quęrere oſtendamus. Si quod hodie non præſtatur, patienter in craſtinum exſpectemus; ita tamen, vt

ſemper

ſemper exſpectatio finem ſpectet, & media applicet accuratè: ſiquidem quod ex inopia ſpiritûs à ſubdito obtinere non valemus, nullâ ratione efficaciùs aut ſuaviùs conſequi poterimus, quàm ſi ille diligens ſui ſcrutator, & ſpiritualis euaſerit. Si denique ita in viſceribus charitatis cum ſubditis agamus, vt & ſuas tentationes, in noſtrum veluti matris ſinum facilè deponant, & viciſsim correctiones noſtras, ſiue quæcumque à nobis proficiſcuntur, tanquam ab amore profecta, repugnanti licèt ſenſu, animo

tamen non exacerbato ſuſ-
cap. 2. §. 4 cipiant. Quod & B. P. N. docuit, cùm nonâ part. Cõſtitut. ſeueritatem cum benignitate, & manſuetudine ita miſcẽdam docet, vt nec ſe flecti Superior ſinat ab eo, quod Deo ac Domino noſtro gratiùs fore iudicauerit, & tamen filijs, vt cõuenit, compati nouerit, eo modo ſe gerendo, vt etiam qui reprehenduntur, vel corrigũtur, quamuis ſecundùm inferiorem hominem quod agitur, diſpliceat, agnoſcãt nihilominùs quòd rectè in Domino, & cum charitate ille ſuum officium faciat.

Ariditas, & distractio in Oratione.

Cap. III.

1. MVlta examinanda sunt, & diligentiùs inuestiganda, vt pro ratione morbi medicina possit applicari. Examinandum itaque *primò*, an sit continua, an interpolata; Si interpolata, an duret longo tempore, vel breui. Si tantùm in oratione matutina, an etiam in spiritualibus exercitijs die noctuq; quasi perpetua sit. Videndum

vnde proueniat, perpēdendum, distractiones vnde nascantur, an ex quadam naturali instabilitate, & volubilitate naturæ, quæ nesciat quasi quieta consistere: an ex desiderijs & inordinato affectu erga aliquid, quod subinde recurrit, & animum pulsat, mentemque ad se importunè reuocat: an ex occasione aliqua temporaria tunc exorta; an ex defectu discursûs, & inopia materiæ, ex qua cùm non habeat mens, quo sustētetur, in varia diffluit: an ex negligenti custodia sensûum, vnde imagines oriuntur: An ex otio-

ſitate, levitate, ſcurrilitate, & huiuſmodi, quę animam ad exteriora revocant, & levem, ac ferè puerilē reddunt. An ex nimia occupatione, quæ ſpiritū quaſi ſuffocat: An denique ex diuturna quadam probatione, & ſubtractione internæ viſitationis. Hæc enim omnia, & huiuſmodi alia inquirenda ſunt: nec enim omniū vel hominum, vel morborū una curandi ratio eſſe poteſt: & quidem de cauſis, & remedijs inquietæ, atque impuræ orationis, multa tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Caſſianum *Caſſian. collat. 9.*
D 2 col-

collatione Abbatis Iſaac de Oratione, ſpiritualis medicus inuenire poterit; licèt nonnulla ſint, quæ purè contemplatiuis, & Anachoretis magis conueniant, cuiuſmodi Noſtris proponere, aut adhibere, prudentia, & diſcretio non permittit.

2. An autem ex naturali illa naturæ inſtabilitate proueniat, inde colligi poterit, ſi ſit continua, ſi à tempore Nouitiatûs, ſi per plures annos durauerit: Deinde ſi ſine cauſa vel occaſione ex parte infirmi; Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia

non inconſtanter, aut ad tempus breve, ſed perſeveranti adhibuit diligentiâ. Quòd ſi ſit eiuſmodi, animādus erit ad tollerātiam, ut magnâ longanimitate, & conſtanti ſtudio virtutibus incūbat veris, ſolidiſq; ut Conſtitutio loquitur, & curet in via Divini ſervitij progreſſum facere; ſuppleat frequentioribus, & ferventioribus iaculatorijs; paupertatem ſuam ſpirituali quadâm mendicitate, de quâ egregiè Gerſon (pijſſimo Patri, & Deo, ſanctiſque omnibus comendans; Lectione ſacrâ non fuſâ, & longiore utatur, ſed brevi,

3 p. c. 1. §. 10 & 4. p. c. 4. §. 8. & 10. §. 2.

Tomo 3. de mendicitate ſpirituali.

& meditatione, atque attentione peruigili. Discurrat per varia puncta Rosarij, vitæ, & passionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confusione imitationem, offerendo illa pro se æterno Patri: in qua Passionis meditatione, si piè & perseueranter pulsauerit, inueniet proculdubiò maximam lucem pro intellectu, & solidam stabilitaté pro affectu, cùm tamen à nobis non sint in nobis viæ nostræ aliud, quàm tenebræ
Psal. 34. & lubricum. Si duret longo tempore, vt in quotidianis meditationibus & exercitatio-

tationibus ariditatem & distractiones patiatur, hortandus est ad maiorem secessionem, & spiritualia exercitia per aliquot hebdomadas; plurimùm enim cõducit ad quietem animæ comparandam, assiduitas illa meditandi, & legendi, animumque mirificè reuocat ab euagationibus, vt experientia sæpissimè docuit. In his autem exercitijs illustrationes, & proposita annotare, & aliquid excerpere, quo his absolutis vtatur siue ad virtutum exercitia, siue ad mentis eleuationem, & coniunctionem cum Deo plurimùm

pro

proderit. Si tantùm hoc in matutina oratione senserit, potest interdum fieri vel ex grauitate capitis aut alia huiusmodi affectione; vt eo tempore minùs aptus ad meditãdum inueniatur, vel ex diuturna attentione, quam non valet per integram horam continuare; Tunc diuidenda erit, vt diuersis temporibus fiat, vel commutãda ratio tẽporis; quod tamen consideratè admodùm, & non leuiter concedatur: supplendum interdiu iteratis intentionibus, & eleuationibus, excitet sese psalmorum versiculis, nunc ad compun-

punctionem, nunc ad humilitatem nunc ad petitiones, nunc ad laudes, deniq; efformet se ad varios affectus prout maior necessitas, aut sensus animi suggerit.
3. Si prouenit ex inordinato affectu & desiderio erga aliquid, hîc laborandum fortiter, & assiduè, ut radix aut euellatur, aut certè mortificetur & exsiccetur, ne germinet. Occasiones ex tempore ortæ facilè vitari poterunt, non enim ex aliquo peculiari affectu, aut inclinatione proficiscuntur; itaque & faciliùs cauentur, & non ita animum afficiunt, nec dif-

difficilè abiguntur, tantùm cautela non desit, & mediocris attentio, & custodia sui.

4. Si ex defectu discursûs, & inopia materiæ, Primò præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia, Lectio enim mirum in modũ iuuat; doceatur extendere puncta in vita', & passione Domini, considerando, Quis, Quid, Pro quibus, Quãto amore, Quo fructu passus, attẽdendo personas, verba, opera, & cætera, reflectendo ad se, comparando, opponendo celsitudinem paruitati, pietatem ingratitudini, & alia huius-

huiuſmodi, quæ ingentem præbent meditandi, & diſcurrẽdi materiam. Denique ſemper habeat in promptu puncta aliqua abundantiùs, vt ſi vno non poteſt, ſiſtat in alio.

5 Si ex negligenti cuſtodia, adhibeat diligentiorem, examinet ſe accuratiùs, caueat ab ijs, quæ lædere poſsũt: certũ eſt enim illud Caſsiani Collatione citatâ: Quidquid ante orationis horam anima noſtra conceperit, neceſſè eſt, vt orantibus nobis per ingeſtionem recordationis occurrat. Quamobrẽ quales orantes volumus inueniri, Collat. 9. cap. 2.

tales

tales nos ante orationis tẽpus præparare debemus. Hæc ille.

6. Si ex otio, & ſcurrilitate, fugiat nugas, eleuet interdiu mentem, viſitet ſanctiſsimum Sacramentum, ſalutet Domini plagas, ſaltem ſemel orationem dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Aue, vel Salue Regina; petat inſtanter adhibitis interceſſoribus, communicet omnia frequentiùs cum rerum ſpiritualium Præfecto: meminerit quod Caſsianus ſapiẽter docuit; Licèt enim impoſsibile ſit mentem non interpellari

Collat. 1. cap. 17.

cogi-

cogitationibus; eſt tamen, inquit, noſtrum magnâ ex parte, ut cogitationum qualitas emendetur, & vel ſanctæ & ſpirituales in cordibus noſtris, vel terrenæ, carnaleſque concreſcant. Ideò namque frequens & iugis adhibetur lectio ſcripturarum, ut exinde nobis ſpiritualis memoriæ præbeatur occaſio Deniq; monēdus accuratè, ut seriò fugiat ab inani quadam perſuaſione, & noxio loquendi modo eorum, qui cùm nullam, vel exiguam in cuſtodia ſenſuum curam adhibeant, liberèque, & laxè nimis in omnibus a-
gant,

gant, in spiritualium procuratione tepidi sint, & segniores; sum tamen spiritûs ariditaté, & distractiones in oratione, & quasi quandam insensibilitatem in interioribus, adscribunt diuinæ probationi, quæ illos, ut quidam loquuntur, à lacte abstractos, ad panem, & solidum cibum erudiat, quasi grandiores. Cæterum recogitet potiùs, quid S. Gregorius contra eiusmodi homines dicat: Nam per contemplationem rimari cœlestia volumus, qui non solùm cordis, sed etiam corporis custodiam non habemus. Et qui-

In 1. Reg. c. 1. in illa verba, & ascendebet vir ille statutis diebus.

quidem ſæpè indecenter aſpicimus, otioſa audimus, ſuperflua loquimur, ſomnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, ſed ad uſum delectationis. Itaque cùm diſcutere ambigua volumus, ſuperna cõſpicere, tenebras noſtras deſerere, internæ dulcedinis ſaporem guſtare, ab illius ſecreto tantò digniùs repellimur, quantò munitionis noſtræ fortitudines negligentiùs diſsipamus; iamq; nobis tãtò eſt aſcendere difficiliùs, quantò ad nos ipſos relapſi; in altitudinẽ cuſtodiæ non curauimus cordis munitiones. Di-

ligenter igitur examen adhibendum est & venialia etiam atq; minuta cauẽda, nam & illa non leuiter impediunt; quòcirca idem S. egregiè monet, Quia sine peccato, inquit, electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi ut à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, euacuari quotidiè conentur; nam qui quotidiè non exhaurit quod delinquit, & si minima sunt peccata quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei meritò aufferunt fructum internæ saturitatis.

S. Grego. in 1. Reg. in illa verba, famelici saturati sunt.

7. Si ex nimijs occupatio-

tionibus; ſtudioſè caueat non neceſſarias, nec proximis utiles. Subtrahat aliquid voluntarijs relaxationibus, ſuffuretur è medijs occupationibus aliquid tẽporis vel breuiſsimi ad mentem eleuandam in Deum: ſe circumſpiciendũ: curet habere mentem liberam, & iuxta S. Bernardi conſilium, non ſe tradat negotijs, ſed accommodet: petat à Superiore moderationem aliquam in actione, & ad breue tempus omnimodam etiam ceſſationem: redibit enim poſteà alacrior, & utilior.

8. Poſtremò, ſi ex diuina diſpẽſatione, & ſubtractione; tunc animandus ad patientiã, & ſuauiter fouẽdus, ne animo deijciatur. ſed curet primùm ſeipſum coram Deo humiliare, ſibi huius ſubtractionis cauſã adſcribere, non placere ſibi, ſed accuſare ſemetipſũ, quoties in ſe vel ad modicum tepere gratiam ſenſerit. In veritate enim didici,
Serm. 54. in Cant. S. Bernardus, inquit, nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm ſi omni tempore corã Deo inueniaris non altum ſapere, ſed timere. Huius au-
tem

tem subtractionis effectus & signa ponit idem Sãctus: Exaruit, inquit, cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lachrymas queo, tanta est duritia cordis, non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas nõ inuenio. Vbi illa inebriatio Spiritûs, ubi mentis serenitas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Causam autem hic Pater refert ad superbiam, siue quæ fuit, siue quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. [At S. Bonauentura de Processu Religionis, *S. Bern. Ibidem.* *Ps. 118. 142.* *Proc. 7. c. 21.*

quinque adfert huius steri-
litatis & subtractæ deuo-
tionis causas. Prima est,
inquit humiliationis; Se-
cunda, purgationis, quia
minùs purgatus fuit, minùs
studiosus in deuotione
quęrenda, vel minùs gratus
in accepta: Tertia, erudi-
tionis, ut intelligat, id non
à se, suisque meritis, sed à
Dei gratia, & liberalitate
pendere. Quarta, ex indis-
creto impetu & conatu
cordis, quo quasi libertas
mentis obruitur, & deuo-
tio veluti per violentam
extorsionem exprimendo
quæritur. Quinta ratio,
meritum maioris gratiæ, &
glo-

gloriæ, dum desideriũ non impletum affligendo purgat animam, & patientia desolationis, & humilis sufferentia mœroris, quasi lima reddit animam clariorem, & magis susceptibilem diuini splendoris. Hæc ille. Sed Gerson Cancellarius copiosiùs, quamuis breuissimè, decem, & septem ponit huius subtractionis causas. Prima est, quam posuimus ex B. Bernardo, quem citat, id est, ad superbiam retundendam, vel cauendam. Secunda, ad desiderium vehemẽtiùs inflammandum. Tertia, ad cognitionem pro-

De Myst. Theolog. pract. Consid. vel industriæ. 6.

propriæ fragilitatis, ut homo ſibi vileſcat. Quarta, ut induat viſcera pietatis ſuper aliorum deſolatione. Quinta ad ſatisfactionem per dolorem illum ſenſibilem, quē patitur. Sexta, ut qui poſſunt alios iuuare, non ita ſe dedant internis conſolationibus, ut à charitatis negotijs, & alijs iuuandis retrahantur. Septima, ut experientiâ per hanc tentationem edoctus, virtutes cæteras & meliùs diſcat, & efficaciter doceat. Octaua, ne deſerat homo pro hac dulcedine, Dei iuſſa. Nona, ad punitionem venialium, tanquam ſi Pater

ter triſtiorem filio faciem oſtendat, ut in omni cuſtodia, & modeſtia reddatur diligentior. Decima, ut intelligat homo non haberi hoc per propriam induſtriam, neque volentis, aut currentis eſſe, ſed miſerētis Dei. Vndecima, ad purgationem maris ſpiritualis, quod ex nimia quiete ſordes contrahere ſolet, quas exagitatio cōmotioque depellit. Duodecima, ut innoteſcat, ſi gratis anima timeat Deum, ſi parata eſt abſq; ſtipendio conſolationum, & ſuauitatum ſuo Imperatori deſeruire. Decima tertia, ne incipiat dona Rom. 9.

Dei pro ipſo diligere, ijs adhærens, ijſqueſe oblectans, cùm tamen Pater indulgētiſsimus hæc diſpenſatoriè ſubtrahat, ut pomū, aut cibum, parans interim hæreditatem, & Regnum. Decima quarta, interdum ad conſeruationem corporis, & virium, ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine ſenſibili tabeſcat & deficiat. Decima quinta, ut

Deut. 23. prouocet Deus ſicut aquila pullos ad volandum; ut mater filium ad horam relinquit, quo inſtantiùs ille clamet, accuratiùs quærat, arctiùs ſtringat, & illa viciſsim blandiatur ſuauiùs.

Deci-

Decima ſexta, ad exercendam patientiam, quia ſic affici, non eſt ſine magna tribulatione, & anxietate. Decima ſeptima & poſtrema, ut vel hinc conijciat anima, quantæ futura eſſet amaritudinis perpetua ſeparatio, ſi tantilla ſubtractio ſic afficit. Cæterùm in hac ſubtractione, qua Dominus priuatione conſolationis,ut ait S. Diadochus, intemperantiam noſtræ voluntatis caſtigat, ut nos virtutis, & vitij differentiam doceat; illud ſemper tenendum eſt, ut idem ait, ut cum dolore, humilitate, ac decenti

Diad. c.87.

centi subiectione speremus semper de diuina pietate, hoc enim habere solet recessio gratiæ ad erudiẽdũ.

9. Sed in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Cassianum ponit, ut simus ambidextri, id est ut prosperis & aduersis spiritualibus successibus ad anteriores sẽper progrediamur, ut siue feruẽtes spiritu, & à terrenis sublimati, ac spiritualibus meditationibus pasti, siue cũ omni spiritali feruore subtracto, quodam tepore atq; mœrore tepescimus, cum intolerabili quodam tetroque fastidio

Coll. 6. cap. 10.

uni-

universa sordēt instrumenta virtutum, utrâque quasi manu ad victoriā utamur. Vnde subdit: Quisquis igitur in illis, quæ dextrę partis esse prædiximus, minimè fuerit subintrāte gloriâ vanitatis elatus; & in istis, quæ sinistræ partis sunt, viriliter dimicans, nullâ desperatione conciderit, ac potiùs de contrarijs arma quædam patientiæ ad exercitiū virtutis assūpserit; utrâque manu utetur pro dexterâ, & in utroque actu triumphator effectus tam de sinistro statu, quàm de dextero palmam victoriæ consequetur.

Languor & debilitas in Spiritu & Virtutibus.
CAP. IV.

HOc modo laboranti, quaſi ſomno graui oppreſſo, remedia excitantia applicanda.

1. Primò enim illud inſonandum eſt, quod certè vel profundè dormientem excitat: Neſcit homo vtrũ amore, an dio odignus ſit. *Eccl. 9.* Terribilis eſt, inquit, B. Bernardus, locus iſte, & totius expers quietis; totus *Serm. 23. in Cant.* inhorrui, ſi quando in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore ſententiam: Quis ſcit,

ſi eſt dignus amore, an o-
dio? Et cùm hæc cogitatio
vel ſanctiſsimos viros, &
quaſi columnas in Eccleſia
compulerit ad tremorem;
quid nobis faciendum, qui
ex multis reſponſum mor-
tis in nobis habemus, ſi
non aliquantulùm ex qui-
buſdam coniecturis, & in-
dicijs noſtræ ſalutis recree-
mur? An quia Religio-
nem ingreſsi ſumus, om-
nia tuta arbitramur? fal-
litur nimis iſta perſuaſio,
& periculoſè decipitur.
Certè D. Gregorius ali-
quos aſserit veluti duces
currẽtes, alijs viã perfectio-
nis oſtendere; qui tamen in
foue-

foueam cadentes ſuo malo ſequentes, cautiores reddant & humiliores. Non ergo languidè & tepidè agendum, ſed ardenter & ſtrenuè.

2. Oſtendendũ illi qualẽ oporteat eſſe animam religioſam. Quanta inquit D. Bernardus, in affectionibus ordinatio, quanta in moribus diſciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in virtutibus robur, quanta denique ipſi cum hoſte congreſſuum multitudo, numeroſitas triumphorũ? Hæc attendẽs ſeque melioribus parans, ſeipſum arguat, quaſi ſæcu-

Serm. 39. in Cant.

laris

laris adhuc conuersationis hominem damnet.

3. Ostendenda illi miseria statûs huius, quomodo quasi hecticâ febri laboret, quâ cùm quotidie magis tabescat, & conficiatur, quò plùs eâ laborabit, minùs illam sentiet.

4. Indicanda pericula, facilè enim consentiet tentationibus, si concutiatur ut qui non sit fixus in Deo, sed quasi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum, vel suâ vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deserendæ vocationis. Quàm multos enim, inquit S.

Serm. contra pessimum vitium Ingratudinis.

Bernardus, videmus, & plagimus fratres, qui dummodò maneat habitus, & tonsura, salua sibi omnia arbitrantur? non considerantes miseri quemadmodùm Ingratitudinis vermis interiora corrodẽs, ob hoc tantum corticem, quem vidẽt, transforare dissimulet, ne fortè recogitent, & erubescant, ipsâque verecundiâ emendentur. Qui sic interdum in nonnullis cõsumpta esse interiora vniuersa præsumit, ut non vereatur ad ea, quæ foris apparent, venenatũ ducere caput: nisi fortè quos videmus manifestè apostotare à Deo,

repen-

repentè fieri peſsimos arbitramur, & non magis paulatim defeciſſe, cùm comederint alieni robur eorum, & neſcierunt. Sed egregiè idem, rem omnem quaſi oculis ſubijcit his verbis Hoc frigus ſi ſemel animum, animæ quidem (vt aſſolet) incuriâ, ſpiritu dormitante perſuaſerit, ac nemine deinde (quod abſit) inhibente, ad interiora eius peruenerit, deſcenderit in viſcera cordis, & ſinum mentis, concuſſerit affectiones, occupauerit conſilij ſemitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatē addixerit ſpiritus mox

Oſeæ. 7.

S. Bern. ſerm 63. in Cant.

(vt in corpore solet eueni-re febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor solicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, deferuescit nouiti⁹ feruor, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo. Quid plura? dissimulatur lex, abdicatur ius, fas proscribitur, derelinquitur timor Domini.

Dan-

Dantur poſtremò impudentiæ manus, præſumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpiſsĩus, plenus ille ignomĩiâ, & cõfuſione ſaltus de excelſo ĩ abyſsũ, de pauimento in ſterquilinium, de ſolio in cloacam, de cœlo in cœnum, de clauſtro in ſæculum, de paradyſo in infernum. Hactenus ille.

5. Intelligat, ſicut in naturalibus, in formis remiſſis plurimum eſſe admixtũ contrarij, nec repugnare aliquid eſſe calidum, quod multùm habeat frigiditatis, ita in hac tepiditate, & languore plurima eſſe ad-

mixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in ijs ipsis virtutibus, quas habere videmur, Verbi gratiâ; blandimur nobis de Obedientia, quòd in plurimis obediamus, atque affectum quendã erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamẽ si Obediẽtia remissa sit, & languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum, & diligentiæ ac feruoris in ijs ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac cæteris. Atque ita si cuẽ

habemus in altero, vnde Deum laudemus, atq; confortemur; ita non deest in altero, vnde gemamus. Et hoc sanè diligētissimè perpendendum, quo quasi stimulo ad perfectionem excitemur.

6. Examinet, an languor hic, & debilitas, sicut in corporalibus contingit, proueniat ex redundantia malorum humorum; vt si habet fines particulares, & seipsum quærit, euacuandi humores; alioquin frustra nititur. Si ex defectu alimenti; videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes,

& ſpiritualia : perpendat quomodo non nutriatur; examinet diligenter, & cognoſcere ſatagat: nam ijs non refici, impinguari, & roborari, ſatis per ſe malū eſt, & aliquid indicat ſubeſſe, quod accuratè inueſtigandum, & diligenter ſit emendandum.

7. Diſpenſetur, vt frequētiùs cōfiteatur, & communicet; ita tamen, vt ad præparationem, aliquid ei peculiare iniungatur, ne, ſi id etiam ex conſuetudine faciat, augeatur potiùs morbus, ut ſolet, quàm minuatur.

8. Aſsignetur illi plùs tem-

temporis, ſaltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & vtili lectioni, ad quam accedat nō ſegniter, ſed ſtudioſè quaſi ad medicinam, quam ex deſiderio ſanitatis, cum deſiderio ſuſcipiat. Nec verendum, ne breue illud ſpatium, litterarum ſtudijs, aut alijs exercitationibus aliquid detrahat: ſed cogitandū potius cętera omnia lãgueſcere, niſi ſpiritus roboretur.
9. Legat Sanctorum vitas ſibi aptas; plurimumq́ue proderūt ad id domeſticæ, vt B. P. N. Ignatij, Xauerij, & aliorum, legat autem non percurrendo, ſed ad

ſpiritûs excitationem.

10. Si renouatio votorũ adhuc longiùs abſit, valde conducet, ſi præmiſsis Exercitijs ſpiritualibus per aliquot dies, & diligenti confeſsione vel ab ingreſſu in Societaté, vel ab eo tempore, quo ſic ægrotare cœpit, renouet ipſe ſecretò ſua vota cũ deſiderio quaſi denuò incipiendi, illud apud ſe cõſtanter ſtatués, &
Pſ. 38. ſubinde repetens. Et nunc quæ eſt exſpectatio mea, nonne Dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt. Et
Pſ. 79. illud: Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelſi.

11. Accipiet vnam aut alte-

alteram virtutem congruã, in quarum actibus sese studiosè exerceat: & si nulla eo die detur occasio, saltem in examine petat virtutes illas à Deo, & sese paratum cum desiderio offerat.

12. Mortificet se, negando sibi nonnulla, etiamsi leuia, vt excitet spiritum contra carnem, & proprias voluntates ac desideria vel in ijs resecare consuescat.

13. Conueniat cum Superiore, eumque obsecret, vt etiam nolentem & quærulum mortificet, vrgeat, & exstimulet, cum eodemq; frequenter communicet;

& speret de Domini bonitate.

Coll.7. cap.6. 14. Demum habeat semper præ oculis, quod apud Cassianum Serenus egregiè docuit; Cùm enim attulisset à scripturis iuxta septuaginta interpretes: In omni solicito inest ampliùs; at qui suauis & sine dolore est, in egestate erit: Et iterum: Vir in laboribus laborat sibi, & vim facit perditioni suæ: nec non etiam; Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, subdit: Nulla namq; virtus sine labore perficitur, nec vlli possibile est, ad istam quam cupitis

Prou.14.

Ibidē 16.

Matth. 11.

tis, ſtabilitatem mẽtis ſine ingenti cordis contritione conſcendere: Homo enim ad laborem naſcitur. *Iob. 7.*

Defectus Obedientiæ.
Cap. V.

1. OStendenda illi Obedientiæ pulchritudo, neceſſitas, animi tranquillitas, meritum, profeſſio in Societate, quam peculiarem ſuorum notam B. P. N. eſſe voluit; denique hoc eſſe præ cæteris votis, vt Sancti, & Doctores tradunt, quod verè *In Epiſtola de Obedientia.*

rè faciat Religiosum.

2. Vt diligenter & seriò legat per aliquot dies eius Epistolam de Obedientia; ibi, tanquã in speculo, suas maculas intueatur, ibi, quantùm à vera obedientia absit, inspiciat, & defleat, confundatur, & erubescat, & excitetur ad meliora.

3. Vt meditationes aliquot appositas de ea re per plures dies habeat, vt in copiosa admodũ materia, de qua plurima meditari licet, quæ à Præfecto rerum spiritualium suggerẽda, & à Scripturis, atque à Sãctis Patribus petenda erunt. & quæ breuiter primo pun-

cto attigimus, magna cum vtilitate dilatari possunt; præsertim si addantur aliqua puncta de ijs, quæ iuuare, aut retardare possunt.

4. Vt colligat sibi aliqua exempla Sanctorum, in hac virtute, quæ ad manum habeat, quibus se subinde obiurget & reprehendat.

5. Vt examinet diligenter, & cum Superiore, & præfecto spirituali cōferat, in quo rerū genere maiorē sētiat animi repugnantiā, & ea vnde oriatur, an ex superbia, vanitate, pigritia, affectu inordinato ad studia, vel quę alia, proprio aliquo fine & desiderio.

Vt ibi medicinā admoueat.
6. Vt conſtanter applicet animum, Deum in Superiore cognoſcat, nec humanis rationibus & diſcurſibus det locum; quod malū cùm ſenſim in animum irrepat, mirū eſt, quomodo omnē obedientiæ ſimplicitatē, alacritatē, promptitudinem, denique perfectionē omnem exhauriat. Vnde vigilanter aduertat, vt quoties tale aliquid ſuggeritur animo, veluti venenum, quàm citiſſimè expellat.
7. Inceſſanter à Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi,

quàm particulari pręcipuā eius rei curam gerat.

8. Proderit ſi Superior aliquando iubeat, vt ſe per biduum, aut triduum paret ad aliquid incertū faciendum, quod fortè contra eius voluntatem, & ſenſum erit; ita tamen, vt animo ſtatuat, nunquam poſitiuè ſe in contrarium conſenſurum.

9. Nunquā aliquid proponat, quin duo illa præmittat à P. N. præſcripta, Orationem, & Reſignationem: quòd ſi hanc non ſentiat, ſaltē deſideret, & petat à Domino, ſtatuatq; ſe etiā renitentem facturum: paulatim Conſt. 8. p. c. 2. parag. 1.

latim

latim enim (vt ait S. Macha-
Serm. 19. rius Ægyptius) dulcescet
ipsa virtus, ad quam veluti
reluctantem nunc se adi-
git.

10. Iniungat ei Superior frequenter leuiora, & in quibus nouit eum non habere difficultatem, vt sic assuescat ad alterius iussum aliquid facere, post factum collaudet, addat animum, &c.

11. Aliquando sumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque vt ad id faciendum, per biduum, aut triduum se præparet, vt ex cõmuni consensu id faciat.

Vbi

Vbi fecerit, si alacriter tulerit, recreet, & animet, docens eo exemplo fore, vt omnia sint faciliora; si grauatè, laudet patientiam, promittat victoriam, vt faciliùs vincat, atque paulatim hâc exercitatione robustior euadat.

12. Aliquando piè condescendat Superior, vt id prætermittat, ad quod grauem sentit repugnantiam; sed ita paternè, vt intelligat ille, fuisse piã dispensationem, & suauem cõdescensionem, tãtùm vt proficiat, & crescat, & vt robustior factus posit alacriter portare, quod modò nõ potest.

In-

Interim tamen licèt Superior ex parte ſua id faciat, ſciat tamē ſe ſibi meritum & vires imminuiſſe, quas auxiſſet, ſi ſe magno animo viciſſet.

13. Moneat eum Superior per Præfectū ſpiritualem, & alios probatos viros, ſi quos ille habet familiares, & quibus ipſe confidit.

14. Quòd ſi deſit voluntas curationis in infirmo, vt medicamenta reſpuat; tunc primò acrius erit extimulandus, & cauſticis, vt aiunt, vtendū, vt intelligat ſe malo in ſtatu & valde periculoſo verſari, nec poſſe propinquare ſanitati, qui à

remedijs abhorreat. Secundò, orandum pro eo diligenter à tota Domo, tanquam pro eo, qui periculosè admodũ laborat. Tertiò, monendus Prouincialis; ſed ſperandum eſt, ſi ſuſcipiatur curatio, modo prædicto, paucos futuros adeo rebelles.

Effuſio ad exteriora.

Cap. VI.

COnſiderandum an id proueniat ex quadam inquieta & mobili natura, tũc enim licet ea reprimen-

da fit, & dirigenda, tamen reuera vix assurget, vt fiat homo interior atque collectus, nisi singulari gratia preueniatur, & ipse studiosè, & validè naturam domet, & actibus frequentibus, validisque se comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientia in negotijs vtilibus, & pijs: coercendus ne in alia dilabatur, & diffluant: prudentis enim est, aptè vti ingenijs hominum ad bonum. Monendus, vt interrumpat aliquãdo perpetuitatem actionis, & si nihil aliud, quiescat saltem in cubiculo, legens aliquid spirituale, vel recitans Psal-

mos, aut Rosarium, vel examinans conscientiam, ita vt omnino abstineat ab exterioribus. Monendus, vt subinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequentes in talibus subrepere solent, loquacitatis, curiositatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum; adulationis, vanitatis, murmurationum, iudiciorum, & huiusmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, misereatur sui ipsius, & apud se vilescat, qui quasi doctus diligere trituram, vel ad altiora non assurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confusione Ose. 10.

in obedientia esse promptior, in iniurijs tolerantior, in officijs abiectioribus deuotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis feruentior: Deniq; cõpenset alijs officijs & exercitijs, quòd in hoc minùs habet. Si verò nascatur potiùs ex quadam interiori ariditate, qui cum spiritualia, & interna non gustet, quærit in exterioribus solatia, alia via incedendum est.

1. Restringendæ occasiones vagationis, multa negotia etiam vtilia, aliis demandando.

2. A visitationibus non per

per vnam aut alteram hebdomadam, ſed per aliquot menſes omnino abſtineat, vt aſſueſcat vel inuitus domi ſeſe continere.

3. Omnino ſeruet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, niſi iuſſu Superioris à ianitore vocatus.

4. His, iam contrarijs remotis, incipiat frequentiùs ad cor redire, examen conſcientiæ breuiſſimè, ſed frequenter faciat, ſe ad ſe intus reuocans, mentem ad Deum eleuans, & vel vnico ſuſpirio dicat cum confuſione: Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum. Pſal. 24.

 5. Præ-

5. Præfigat sibi certum tempus ad piam lectionem, saltem bis in die qua vires reparet.

6. Vnam aut alteram decadem Rosarij diuisam, per totum diem recitet, petendo, proponendo, & compungendo, desiderando, gratias agendo, &c. Bonum aliquem spiritualem affectum, si non vbertim sponte fluentem, saltem humilitate, & assidua quasi retractatione exprimat.

6. Habeat ad manum expeditè versiculos aliquot è Scripturis, qui cõpunctionem excitent, quos sibi colli-

ligat, vel ab alio collectos memoriter discat. Verbi gratia: Super custodiam meam stabo, & figam gradum, super munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Item. Sicut aqua effusus sum. Et illud: Fili mi ne effluas. Et illud: Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. Et illud: Qui minoratur actu sapientiam percipiet: & innumera huiusmodi, quæ cum aliquo desiderio subinde iaculetur.

Heb. 2. *Psal. 21.* *Prou. 3.* *Sap. 1.* *Eccl. 38.*

8. Exercitia spiritualia, etiam si ægrè contineri possit, per plures dies faciat.

9. Antequam negotia aggrediatur, colligat sese, dicatque cum S. Bernardo: Vbicumque fueris, tuus esto: noli te tradere, sed accommodare: Vbi verò perfecerit, redeat ad se statim, & negotia, quoad poterit, aliquantula quiete interrumpat: nam vel tantillum sedere in via, vires fesso reparat, nec est omnium, inter strepitus viarum, & negotiorum, Deo, sibique esse præsentem.

10. Vbi impetus ad ali-

quid

quid agẽdum impellit, hoc ipſo aliqua morula ſe detineat, vt aſſueſcat non ſequi ſtatim animi impulſus.

11. Poſtremò intelligat, niſi vim ſibi inferat, ſeque quibuſdam quaſi catenis vinciat, etiam ſi natura & conſuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum; ſed ſi id faciet, paulatim dulceſcet illi Deus, & ſpiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior: morbus enim acediæ, & euagationis nulla alia re magis exaggeratur, vt Caſſianus & experientia docet, quàm ſi cedamus.

Amor Excellentiæ, & honoris.

Cap. VII.

1. INtelligat infirmus ante omnia, ſicut in morbis corporalibus contingit, vt leuiſſimum ſit aliquando Symptoma, ſi per ſe ſpectetur, quod tamen valde timendum eſt, ſi aduertatur, vnde proueniat; ita erumpentia quædam ſigna vanitatis, amoris excellentiæ, & huiuſmodi, quæ interdum à nobis parui fiunt, indicare non leuem Superbiæ morbum. Ea autem

cùm duplex ponatur à Sanctis, præcipuè vero à Cassiano lib. 12. de Institut. hæc, de qua nunc agimus, valde carnalis est, & crassa.

2. Animaduertatur, amarissimos inde oriri fructus, eosque frequentes, quibus miseram animam cibari sæpius in dies contingit: in rebus enim Obedientiæ, vbi aliquid non est speciosum, magnam inueniet difficultatem in illatis molestijs, & si quid contingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientia, & tristitia maxima obruetur: in ministerijs, nisi ab omnibus

bus collaudetur, animum deſpondebit. Contra, efferetur, ceteros deſpiciet, & fiet intolerabilis, ſi pro voto laudetur: opera, quæ faciet, ſæpiſſime intentionis impuritas maculabit: multa prætermittet ex tumore bona, quę alioqui faceret, directioné & exhortationé non admittet; vnionem fraternam ſæpiſſime lædet: in culpæ cognitionem nunquam conſentiet. at vbi eſt defenſio peccatorum, quid boni ſperandum? Legat diligenter Caſſianum dicto lib. 12. cap. 29. de ſignis Superbiæ: imò accuratè, & cum meditatione non ſe-

mel totum librum duodecimum, & præcedentem, qui eſt de Cœnodoxia, & inueniet tam cauſas morbi, quàm remedia egregiè deſcripta.

3. Meditationes de humilitate, eius pulchritudine, vtilitate, neceſſitate: Item, de Superbiæ fœditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctoriè, ſed adhibita diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur: certoque apud ſe ſtatuat non eſſe huius morbi curam leuem, aut facilem. Petat itaque à Domino aſſiduis tum ſuis, tum

tum aliorum precibus sanitatem.

4. Vbi viderit per examen fructus malos pestiferæ huius radicis, recurrat statim ad eam, ibique se reprehendat, ibi gemat, nec vnquam alteri causæ, præsertim aliorum culpæ, defectum tribuat.

Exam. c. 4. §. 28. 5. Contrarijs operibus constanter insistat: In humilioribus exerceatur, non modò officijs domesticis culinæ, &c. quæ iuuant quidem, & ad impetrationem conferunt; sed multò maximè in ijs functionibus, ad quas minùs afficitur, & quæ ab alijs minùs suspi-

ſuſpiciuntur ; & ſi detur optio, eligat ſemper humiliora.

6. Proponat Superiori ea media ſuſcipienda, à quibus ſenſus magis abhorret, & ſciat, ſi curari ſeriò velit, ſibi contra ſe cum Superiore conſpirandum, vt & ipſe ſibi vim inferat, & Superior varijs mortificationibus & humiliationibus, quaſi coniunctis copijs, eum iuuet. *Ibidem.*

7. Capitula, ſeu publicas reprehenſiones non ad externam tantùm ſpeciem, & vt dici ſolet, pro forma, ſed ad humiliandum, & verè confundendum appoſita

pe-

petat. Dentur aliquando non petenti, imò nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo statuisse oportet) vt cum maiori præparatione, & fructu suscipiat.

8. Si quis est domi, cum quo peculiaris aliqua ratio æmulationis subsit, hunc præcipuè colat, sed ab eo contra iuxta præscriptum Superioris quasi ex composito in specie exteriori contemnatur.

9. Nunquam sua narret, etiam prætextu ædificationis, quod enim sanis cibus esse potest, infirmo no-

nocet: nec est infirmorum, vt in huiusmodi narrationibus Dei gloriam, non suam quærant.

10. In hoc præcipuo hoste, debellando illud tenendũ est, vt sine intermissione eum persequatur, semperq; faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: Perdam Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem; & item: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. *Isa. 14.* *Psal. 17*

Postremò intelligat, nisi viriliter decertet, non modò futurum se quotidie er-

ga hostem hunc debiliorem, sed etiam paulatim morbū ipsum minùs cogniturum, ita vt cùm fiat assiduè magis superbus, & gloriæ cupidus, videatur sibi semper humilior, & sanctior. hæc enim est morbi huiusmodi natura, hic lethargus.

Inclinatio ad sensualitates & amicitias.

Cap. VIII.

Morbus hic crassior, & magis carnalis est, nec adeò difficilis curationis, modò mediocri aliqua cau-

cautela ſeſe curet ægrotus.

1. Itaque intelligat, hanc Religioſo homine qui crucifixus eſſe debet, valde indignam eſſe, & vilem, ac turpem agendi rationem, vt ſic confundatur, & reputet ſe omnibus viliorem.

2. Nunquam admittat, multò minùs quærat in victu, veſtitu, vel recreationibus aliquid ſingulare; & ſi ab externis offeratur, reijciat; vel ſi iuſtis ex cauſis recuſari non poteſt, ad Superiorem pro infirmis referat.

3. Extra tempora prandij, & cœnæ, etiamſi maximè ſe affici ſentiat, nihil ſumat;

nam seruare aliquid apud se etiam Superiore consentiente, sumendum pro libito, probandum non est, nec etiam ædificat Dispensatorem, aut aliquem alium fratrem ea de causa interpellare.

4. De ijs, quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis, & mortificationis, nunquam conqueratur, sed curet semper optare viliora: & si quando tale aliquid subrepserit, agat potiùs Deo gratias pro qualicunque Sanctæ paupertatis experimento.

5. Ne carnem nutriens, contra se imprudens exacu-

at, memor ſit, ad interiores meditationes, & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, diſciplinas, & alias pœnitentias: petat eas, & ſtatas habeat; nec imprudenter ſibi blandiens putet, quòd magna certamina non ſentiat, ſe huiuſmodi rerum vſu, & exercitatione non egere.

6. Silentium diligentiſſimè ſeruare ſtudeat; vix enim credi poteſt, quantùm hæc diſciplina ſilentij conferat, ſiue ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus, ſiue ad libertatem quandam, quæ

quæ sensualitatem nutrit, coercendam. Experiatur, & intelliget.

7. Si quando, labore, & fatigatione vrgēte, aliquid cessationis fuerit necessarium, non quærat colloquia, non alios aduocet, non circulos cogat, sed poterit solus per aliquod tēporis spatium in horto, vel alibi ambulans, eleuare ad Deum mentē, versiculis Psalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intensæ orationis, sed ad relaxationem, & spiritum recreandum, gratias agendo, petēdo, desiderando. Quibus si quis exercitatus

tatus fuerit, inueniet innumeros spirituales affectus; qui facilè quasi de corde profluent; quibus non solùm eleuari spiritum, sed corpus etiã à labore sentiet recreari. Quòd si aliqui id nõ experiantur, intelligant inde potiùs prouenire, quòd terrenas consolatiunculas consectentur, & otiosis narrationibus atque colloquijs delectentur.

8. Cum ad exteros vocatur, vel eos inuisit, proponat; & peculiari prouisione statuat cauere à facetijs, nugis, nouis vel audiendis, vel narrandis; & si incidant; pio aliquo colloquio inter-

rumpat, captata ex ijs quæ dicuntur, occasione.

9. Si peculiari aliquo affectu, etiam naturali, & veluti sympathia affici se ergà aliquẽ sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam cõmunicationem abrumpere, & cõmuni tantùm charitate illum amplecti. Vix enim dici potest, quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, delationum, suspicionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munusculorum, & similium ex singulari, & extraordinaria communicatione oriantur, sed omnes vno spi-

ſpiritu complectatur.

10. Poſtremò orationi, & rebus internis plus ſe dedat: guſtato enim ſpiritu, deſipient nugæ iſtæ.

Hic de tentationibus cō-tra Caſtitatem aliquid eſſet attingendum, quibus non eſt dubium, quin tales infirmi frequenter pulſentur, licèt interdum attendere vel diſſimulent, vel negligant: ſed & morbi ipſius periculum, & lapſûs grauitas, & ignominia, & pleraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & ieiunijs, occaſionum fuga, humilitate, manifeſtatione

tentationum, lectionis instantia, occupationibus sanctis, frequentia Sacramentorum, & plurimis alijs remedijs occurrendum sit, pleni sunt libri sanctorum. Qua diuersitate item curandi infirmi sint, si morbus incipiat ab anima per suggestiones, & redundet in corpus; vel contra, si ex carnis petulantia redundet in animam: quómodo, si cogitationes turpes importunæ, vel in phantasia pullulent ex malis habitibus, vel fiant immissiones per Angelos malos; quanta discretione discernendum; quæ curatio adhibenda, hæc peti

ti possunt à plurimis Docto-
ribus, qui ea de re copio-
sè scripserunt, præsertim
vero S. Bonauentura tract.
de Puritate conscientiæ,
cap. 12. & de reformatione
mentis parte 3. cap. 22. Ger-
sone Cancell. de exercitijs
discret. simpl. de malarum
cogitationum causis atque
remedijs, cap. 3. & alibi
sparsim.

Bonau. tract. de puritate conscien tiæ, & de refor matione mentis. cap. 2. Gerson. de Exer citijs di- scret. sim pl. cap. 3

Profunditas & defectus claritatis.

CAP. IX.

1. PRimò monēdus dili-
genter vt discutiat &

 dispi-

diſpiciat attentiùs ſemetipſum: nam tenebræ huiuſcemodi, quibus ſe celari quis cupit, ferè coniunctæ eſſe ſolent cũ tenebris interioribus, ita vt in anima illa nec claritas propriæ cognitionis, neque lux quædam in agendis, nec ſplendor diuinorum ſoleat apparere; ſed reuera tenebricoſa omnia, & confuſa, ita vt nec diuinarum inſpirationum, & actionum motiones pacatæ ſentiãtur, nec pulchritudo virtutum ſine magna nebula, & fumo, imò etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

2. Perpendat, quanti fecerint

rint ſemper Sancti Patres hanc animi ſinceritatem, & claritatem in agendo cum Superiore, & Rectore Spirituali, quam multa extent exempla, quid S. Baſilius, Reg. fuſ. diſput. reſp. 46. Vbi citat illud Prouerb. 18. Qui non medetur ſibiipſi frater eſt ſua opera diſſipantis, iuxta 70. Noſtra editio habet. Qui mollis eſt & diſſolutus in opere ſuo, &c. quid Caſſianus, quid B. P. N. quid denique omnes, qui de perfectione ſcripſerunt, ſenſerint.

3. Sciat nullo alio vitio ita aperiri oſtium Satanæ, qui eſt

eſt Spiritus tenebrarum, qui cum huiuſmodi anima pro ſuo arbitratu ſine vllo interpellatore liberè agit, & multa facilè perſuadet, nec vllo alio vitio ita remedijs omnibus occludi aditum; quare ſeipſum aperiendo tentationes facile vincet, quibus tacendo ſuccumbet.

4. Si nihil aliud, ratio ipſa, qua tacetur, mala eſt, & ſuſpecta. Aut enim ſuperbia prohibet, ne defectu manifeſtato, vilior reputetur; aut negligit manifeſtare ſe; quia putat ſine vllo duce ſuam ſibi prudentiam ſufficere, quod etiam arro-

gan-

gantiæ, & ſuperbiæ eſt. Aut humano aliquo fine ſibi propoſito veretur, ne hæc manifeſtatio ſibi ad eum cõſequendum impedimento ſit. Denique, ſi mediocriter ſe examinet, inueniet ſtatim radicem eius rei non bonam.

5. Inſtruendus eſt non ſolùm hoc nomine non futurum eum Superiori minus charum, imò contra multò chariorem: nam non modò actus ipſe manifeſtationis virtutis eſt, ſed humilitas, quam hoc facto ille oſtendit, deſideriũ curationis fiducia cum Superiore, ſpes ipſa ſanitatis, neſcio

quo,

quo, sed miro tamen modo longè amabiliorem Superiori reddunt, quam ipse defectus opinionum minuat: Cùm præsertim culpa in eo, qui se candidè manifestat, & iuuari desiderat, non tam vt culpa, quàm vt infirmitas, quæ compassionem magis mouet, quàm indignationem, à Superiore spectetur.

Reg. 24. Rect. & 26. Præpos. 6. Ad hoc vehementer iuuat, si Superior, iuxta regulas, crebrò, & magna charitatis significatione cum eo agat, vt opinio amoris, in superiorem fiduciam generet, consuetudo minuat pudorem, & suauitas agendi

eri-

erigat pusillanimitatem.

7. Iuuerit, sic captata prudenter occasione, defectus aliquos, in quibus ille maiori pudore suffunditur, de alijs nonnullis (tacito eorum nomine, nisi essent illi iam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplum adducat addens diuturnitatem morbi, pugnæ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quę ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

8. Cùm ab alijs manifestatur, monendus suauiter, addendi stimuli, quare meritum sese manifestandi, passus sit sibi præripi, cùm etiam,

etiam, secundum hominē, qui se manifestat, minorem sentiat pudorē. Interdum, prudenter culpam extenuando doceat, non fuisse causam, cur tantopere rem celatam esse voluerit. Interdum docendo, hanc occultationem auxisse culpam per se non magnam. Interdum addendo, vt videat quid mali faciat, vel pusillanimitas, vel propria æstimatio, quia quod sola manifestatione. facilè fuisset curatum, iam factum est alicuius momenti, vnde necessè sit petere, inquirere, examinare, & huiusmodi.

9. Hor-

9. Hortandus vt crebriùs, etiam ſine magna neceſſitate, conſcientiam ſuam, & defectus aperiat, quo ſic aſſueſcat; & quotidie leuiùs inueniet, & meliùs habebit. Addendũ, ſi ſubreptio, vel mala conſuetudo potuit culpam elicere voluntate quaſi dormitante; cur ipſa voluntas volens, & vigilans non eliciat pro imperio longè faciliùs confeſſionem?

10. Monendus, ſi non videt, vt credat ſaltem, ſi non valde conſtanter contra ſe pugnet, & vincat, fore vt in dies deterius habeat: nam & plura, & diu tacita manife-

festare maiorem adfert confusionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conscientia sensim obduratur.

11. Postremò proderit legere huius rei documenta, & exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerunt: Contra, serenitatem, meritum, conscientiæ tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confusione calcata sese manifestarunt, & dirigendos spirituali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud se, an fuerit vnquam aliquis sanitatis cupidus, qui morbum celauerit? an quis ita de-

mens, qui cùm poſſit Patri Spirituum Deo omnia perſpicuè videnti, humili ſua accuſatione reconciliari, malit ſe cum confuſione abſcondere? Vere inſania falſa. *Pſal. 39.*

Iracundia, impatientia, vel auerſio à fratribus.

Cap. X.

1. SI fuerint auerſiones diuturnæ, Primò monendus erit amanter, ſed seriò, quàm hoc indignum ſit Chriſtiano homine, nedum Religioſo, qui

inter fratres viuens, vnius moris, & cordis cum cæteris esse debet. Et vt recogitet ex humilitatis defectu impatientiam nasci, ideo factum alterius, quo succensus videtur, non tam fuisse causam commotionis, quàm manifestationem veritatis occultæ. Videnda quæ pulcherrimè disputat Cassianus Collat. 18. cap. 13. 14. 15. & 16.

2. Extimulandus per Confessarium, nec sicut in ceteris imperfectionibus tolerandus diutiùs, quin efficaciter semel se vincat, & deposita omni amaritudine cõiungatur fratri, sciens

nec

nec orationes, nec actiones ceteras tales esse posse, quales oportet, nisi hoc diligenter fuerit emendatum.

3. Curet Superior, vt cum fratre quamprimum redeat in gratiam, nec vlla ratione permittat, si quando id contingat, vt signa communia salutationum, colloquiorũ, & officiorum, & huiusmodi sibi inuicem negent. Quod ne in militibus quidem cõtubernalibus toleratur: nec vlla excusatione, aut dissimulatione id permittendum, tum quia graue est, tum quia magis dissensiones nutrit, & domi scandalum.

4. Superior alloquatur etiam illum, cui offensus est, vt is, quamuis nulla sua culpa ab illo ita tractetur,
Rom. 12. vincat tamẽ in bono malũ, humiliet sese, adeat primus blandè hominẽ alloquatur, prouocet modis omnibus ad charitatem. Deniq; ipse Superior, vel alius sit mediator, vt omnino, & absque mora res componatur.

5. Non admittat Superior, quod frigidè dici solet, se per Dei gratiam, nihil mali illi velle, non sentire in animo rancorem; tãtùm non posse illum libenter videre, non cum illo ex animo agere, diuersitatem cõple-

plexionis, morum diſſonā-
tiam non permittere, vt pla-
cidè cōnuiuere poſſint. Hæc
omnia refellenda ſunt tan-
quam à nobis aliena, & ex-
cuſationes in peccatis, at-
que amaritudinis germina
à peſſima radice profecta:
nec ferendum, vt diutiùs
venenum in pectore ſeruan-
tes, grauiùs afficiamur. E-
rimus enim in tenebris, &
Ira multa audebit. Non *Ad Pro*
enim erubeſcit in tenebris, *futurum*
(ait S. Auguſtinus,) cùm *epiſt.*
ſuper eam Sol occiderit; *149.*
luce quippe charitatis, &
vnitatis vel extincta, vel
paſſionum, & mali affe-
ctûs nebulis & caligine prę-

pedita , deteriora contingent in animo siue in alterius, siue in proprium detrimentum, quàm quæ in corpore solent, in tenebris ambulanti.

6. Efficiat, vt peculiaria signa charitatis exhibeat ei, cui offensus est, cum illo amanter agendo ; si quid potest pro illo, præstando ; Si infirmus fuerit , sæpius visitando, illi inseruiendo, etiam sensu reluctante. Denique vrgeat, ne plus patiatur in suo pectore virulentum indignationis affectum, quam Christi dulcedinem regnare. Idem agat cum altero , ita vt mutuis of-

officiis charitas certet. Sic enim Deo iuuante, sanabitur. Quod si alter in alterum reijciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, vbi agit de spiritu tristitiæ. *Cassian. l. 9. c. 7. & 8.* Quæ quoniam egregiè rem attingunt, & paucis grauiterque illam explicant, placuit etiam hîc adscribere. Sic itaque habet. Ideoque Creator omniũ Deus, opificij sui curationem præ omnibus noscens, & quia non in alijs, sed in nobismetipsis offensionum radices caussæque consisterent, non deserenda præcepit fratrum consortia, nec vitari eos, quos læsos à nobis, vel à

quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri iubet, sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quã virtute patientiæ conquiri; quæ firmè possessa, sicut potest nos etiam
Psal. 119 cum ijs qui oderunt pacem, pacificos conseruare, ita si parta non fuerit, ab his quoque qui perfecti, ac meliores nobis sunt, facit iugiter dissidere. Occasiones enim commotionum, ob quas eos, quibus iungimur, deserere festinamus, in conuersatione humana deesse non poterunt: & idcirco tristitiæ causas, ob quas à prioribus separamur,

mur, non euadimus, ſed mutamus. Procurandum itaque nobis, vt noſtra potiùs emendare vitia, & mores corrigere feſtinemus: quæ proculdubio ſi fuerint emendata, non dicam cum hominibus, ſed etiam cum feris &, belluis facillimè nobis conueniet, ſecundum illud, quod in libro B. Iob dicitur: Beſtiæ terræ pacatæ erunt tibi, extrinſecus quippe venientia non verebimur offendicula, nec vlla poterunt ſcandala nobis deforis inferri, ſi in nobiſmetipſis radices eorum receptæ, inſertæque non fuerint. Pax enim *Iob 5.*

multa diligentibus nomen tuum, & non est illis scandalum. Hactenus ille. Videnda etiam quæ libro 8. de Spiritu Iræ ponit, præsertim à cap. 8. vsque ad 15. Legendus idem Collat. 16. Abbatis Ioseph de Amicitia, per totam, præsertim verò cap. 15. 16. & 17. vsque ad finem. Ex qua tamen collatione in cap. 27. nullo modo prætermittenda duxi pulcherrima atque efficacissima verba, quibus locum illum Apostoli explicat: Date locum iræ: Hoc
Rom. 12.
est, inquit, non sint corda sic impatientia, & pusillanimitatis angustijs coarcta-

tata, vt violentam commotionis procellam, cùm irruerit, ſuſtinere non poſſint, ſed dilatamini in cordibus veſtris, ſuſcipientes aduerſos iracundiæ fluctus in illis, extenſis ſinibus charitatis, quæ omnia ſuſtinet. Et ita mens veſtra amplitudine longanimitatis ac patientiæ dilatata, habeat in ſe conſiliorum ſalutares receſſus, in quibus receptus quodammodo atque diffuſus teterrimus iracundiæ fumus, protinus euaneſcat. Hæc de auerſione, & ira diuturna. *1. Cor. 13.*

7. Si verò fuerint impatientia & ira, vel excandeſ-

deſcentia ſubita, quæ frequenter contingunt; ſed ſtatim euaneſcunt, docendus erit occaſiones anteuertere quibus ſe nouit accendi, & paratus atque munitus accedat: cumque ebullire feruentiores ſpiritus ſenſerit; ſaltem per aliquod ſpatium ſileat. Vix enim credi poteſt, ſi verba, effluere incipiant, quàm difficile coërceantur, & quam animus excandeſcat; Contrà, ſi contineantur, facilè ſedatur, & conquieſcit.

8. Moneat Superior domeſticos, quos expedit, vt cùm viderint illum ira-

tum, vitent omninò contentiones, & suauiter colloquia declinent, vel prudenter ad alia transeant, alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cùm ira deferbuerit, facilè emendari non possint.

9. Cùm ad ipsum Superiorem iratus accesserit, & verba effuderit, qualia turgentes animo solent, caueat diligentissime, ne illum seuerè excipiat, sed molli responsione iram frangat. Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat, & exagge- Prou. 15.

ret,

ret, quæ ille incondita pro-tulit. v. g. Quid est hoc? Quid dixisti? Itáne Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meministi te esse Religiosum? & huiusmodi cetera; hæc enim tunc vehementer accendunt, & alioqui satis per se exacerbatum exasperant: sed suauiter ad orationem hortetur, monens vt redeat ad ipsum, quem inueniet sui amantissimum, sperare se, vbi perturbatio illa humana conquieuerit, fore vt omnia benè componantur. Vbi deferbuerit spiritus, & redierit quietus, tunc paternè corrigat.

Ita tamen, vt etsi illius culpæ, & commotionis turpitudo illi ostendatur, tamen animatus semper ad emendationem, & bona spe ille recedat. Nouimus enim aliquos præ vehementia vsque ad pallorem, & tremorem affectos, etiam dimissionem à Societate in illo feruore petijsse: deinde placidè à Superiore placatos, redijsse non solùm pœnitentes errati sui, & humiliores, sed etiam quietiores, & promptiores, quã ante commotionem fuissent.

10. Caueat inprimis, ne ipse vicissim, vt fieri potest, of-

offensus verbis, incipiat etiam turbari, & perturbato animo verba verbis rependere, hoc enim pessimum esset, & perniciosum: sed, si quid contra se iactet, non magis moueatur contra illum, quàm soleat mater inseruiens contra filium phrenesi laborantem, cuius dicta, vel facta compassionem ei potius, & lacrymas teneritudinis, quàm stomachum mouent.

11. Efficiat, vt quoties in hoc errare contigerit, assumat ille sibi leuem aliquam pœnam, quam cumprimum soluat: hoc enim facile & leue medicamentum, tum

ex humilitate, tum ex aliqua interruptione illius turbidi affectus, tum ex impetratione diuini reſpectus, & miſericordiæ, non leuis eſſe momenti, ſi perſeuerauerit, experietur.

12. Tandem addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehenſiones, & pœnitentias: Si enim conſtanter egerit, non modò ſanabitur, ſed mutabitur in manſuetum, tractabilem, & patientem.

* * *
* *
*

Laxitas in obſeruatione Regularum, & conſcientiâ minimè timorata.

Cap. XI.

1. MOnendus vt conſideret, quo fine, tanto apparatu relinquendi omnia, parentes, bona, honores, &c. ſeipſum alieno ſubiecit imperio; nimirum vt ad perfectionem, & cordis puritatẽ tenderet. Quare ergo poſt tot labores, & egregia facta ita deſipit in minoribus, vt ex iſta laxitate illud non apprehendat,

ob quod ſolùm apprehendendum, tanta præſtitit? Multa poſſunt adferri exempla, vt hæc ſtultitia manifeſtetur.

2. Intelligat, aliud eſſe ex ſubreptione in multis delinquere, ſed in virtutibus tamen ſtrenuè ſe exercere; tẽtationibus reſiſtere; proponere meliora frequenter; ad perfectionem adſpirare; nihil negligere; vbi errauerit, ſtatim teneritudine cõſcientiæ compungi; ſurgere alacriorem; iacturam leuem maiori feruoris, atque virtutum lucro reſarcire: aliud verò eſſe id, quòd ipſe facit, facilè de-

linquere, nullo metu ſtimulari, vbi manifeſtè mortale non ſuſpicatur: leuiter contemnere, ex imperfectione non solùm nō aſſurgere ad meliora, ſed de vna in aliam quaſi ſpontè volutari. Itaque ne ſibi vſurpans illud, quod ſimiles ſolent: In multis offendimus omnes, &, ſepties in die cadit iuſtus: hæc enim gemitibus potiùs digna ſunt, quàm vt ita quaſi leui ioco dicantur.

3. Niſi caueat ſerio ab hac tepiditate, videat, ne cadat in profundum. Solet enim iſta DEO vomitum prouocare. Legatque

Caſ-

Cassianum Collat. 4. de Concupiscentia carnis, capit. 19. & libr 4. de Institut. renunc. capit. 34. vbi egregiè docet, quod experientia compertum est in plurimis, huiusmodi homines magno in periculo versari. Quod si etiam in grauiora non cadant Domino miserante, tamen nihil præclarum ad DEI gloriam, nihil ad proximorum vtilitatem, vel Societatis ædificationem ab ijs posse expectari. Et si nihil aliud, certè vita ipsa tepidorum valde misera est, & intolerabilis, & vt S. Bernardus loquitur: Plena

miseriæ, & doloris, & inferno planè proxima, vmbra mortis iure censetur. Videnda, quæ idem Sanctus egregiè docuit in hæc verba: Sunt iterum multi inter nos, &c. & serm. 6. ibid. Contra sanè inuenire est homines pusillanimes, & remissos, &c.

S Bern. serm. 3. de Assens.

4. Videat qui eiusmodi est, & inspiciat profundiùs intra se, quæ signa habeat proficientis iam, & vt S. Bonauentura loquitur, roboratæ charitatis, qui post abrenuntiationem, & tantum temporis in hac via consumptum, certè plura deberet habere. Quis sensus

De itiner. Æter. 4. dist. 4. art. 4.

sus filialis & casti amoris cor eius pungat, vt tanto Patri, taliq; sponso timeat displicere? hæ diuitiæ salutis, hic thesaurus, iuxta Isaiam. De quo timore Cassianus pulcherrimè. Vel tenuem, inquit, timoris formidat offensam, atque in omnibus non solùm actibus: verùm etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque feruor dilectionis illius intepescat. Hæc ille. Plangat igitur sub Religioso habitu animam secularem, exurgatque velociter.

Isa. 33.

Cassian. Coll. 11. c. 13.

5. Quot præclaras me-

rendi actiones, & quot Obedientiæ virtutum actus sibi permittat elabi: nec dubitet se in dies maiores mentis tenebras, & pertinaciorem conscientiæ duritiem incursurum.

6. Nunquam in electione eorum, quæ agere intendit, perpendat tantùm, an hoc mortale sit, nec ne, sed assuescat potiùs considerare, an hoc maioris sit perfectionis, & an magis Deo placeat; an illum vel leuiter contristet, quale enim signum est amoris, illo modo agere cum Deo? aut quis ferat filium dicentem: Reuera diligo patrem, sed ci-

citra lethalia vulnera , & mortem : quicquid ei iniuriarum & moleſtiarum inferre potero , ſaciam omnia ſine reſpectu vllo, & liberrimè: nec tantillum curo, magis, an minùs ei placeam , modo me hæreditate non priuet , vel morte puniat.

7. Etſi aliquando pro tranſgreſſione Regularum , & nimia libertate bonum eſt ei etiam pœnitentias iniungere ; ſciat tamen Superior hac medicina nunquã tales ad ſanitatem,mentemque reduci. Quare qui hoc morbo laborat , excipiendus erit ſeriò , & ſecretò ,

ac grauiter arguendus, vt de ſtatu vitæ ſuæ diligenter deliberet, ſe ipſum intra ſe colligat, obligationem perpendat, ac ſi denuò de Societatis ingreſſu cogitaret.

8. Cùm in aliqua re grauiore deliquerit, puta dando, vel accipiendo, vel huiuſmodi, & quantitas fuerit alicuius momenti, etiamſi reuera non peruenerit ad mortale, tamen perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiſerit, & ita terrendus, vt videat quàm verum ſit illud: Qui
Eccl. 19. ſpernit modica, paulatim decidet: ſi litteras acce-

pe-

perit, vel miſerit inſcio Superiore, grauiter obiurgandus. Videat quò tendat, caueat inſidias Satanæ, non ſuadere illum iſta, quæ laxis leuiora videntur, niſi vt pertrahat ad grauiora. Si de aliquo murmurauerit, vel denique aliquid paulò grauiùs admiſerit, ibi paternè quidem, ſed valdè ſeriò monendus, & pœnitentię capitula, & alia addēda, ſed præcipua tamen vis, vt dictum eſt, in priuata admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, ſi ita expedit, erit arguendus, vt ſaltem eru-

bescat, sciatque se sub iugo Domini esse.

9. Assignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cuius exemplo & obseruantia confundatur, & incitetur; cuius colloquijs, data occasione, accendatur, hæc enim interdum magis mouent, & pudore afficiunt, quàm consultò adhibitæ correptiones.

10. Denique collectio ad interiora, spiritualia exercitia, meditationes de perfectione; seria, & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quicquid ad spiritum instaurandum cõfert,

fert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valde ſimilis & coniuncta eſt ſecundæ, id eſt languori ſpirituali, quæ dicuntur in ſecundo capite ferè plurima, huic etiam prodeſſe valde poterunt.

Imaginatio infirmitatum, aſpirare ad quietem, recuſare miniſteria.

Cap. XII.

ANte omnia Superiori cauendum, ne cùm aliquis alioqui vir bonus, & qui aliquando cum ædifi-

ficatione laborauit, infirmitatem prætendit, & à laboribus se excusat, facilè eum damnet quasi imaginatiuum, & fugitantem labores; hoc enim vehementer contristat, & sæpe re vera duritiem sapit, non credere affirmanti. Sed si ex medicorum relatu, & nonnullis signis deprehendat aliquid esse admixtum imaginationis, & otij, tunc cautè procedendum.

1. Itaque etiam sic affecto magnum ostendat compassionis affectum, consulat medicos, & deinde eos secretò interroget: & quidem initio bonum erit, si infir-
mus

mus à medicis ipsis animetur, bona spe recuperandæ citò sanitatis deinde ab Infirmario, & alijs domesticis: tum suscipienda est illius cura diligenter per aliquot dies, illique spes facienda, fore vt breui melius habeat, ita vt paulatim ipsemet hanc cogitationem deponat, asseratque se iam melius habere, quod non semel in nonnullis contigit.

2. Si pergat, & infirmitas non appareat, sed prætexat ille defectum quendam virium, & magnam capitis fatigationem, & huiusmodi alia, in quibus se diu fuis-

fuisse affirmet, tunc maior etiam piæ compassionis affectus ostendẽdus, addendaque illa, quæ ipsemet putet fore sibi vtilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momenti in cibo, potu, somno, &c. Vbi verò per aliquot dies ita fuerit cum charitate, & suauitate tractatus, vt facilè sibi persuaserit Superiorem ex charitate agere, expedit illi proponere, an non vita illa otiosa molesta illi sit & melancholiam generet? affirmabit sine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet. quid putaret fieri posse, quod

quod iuuaret? inueniet aliquas relaxationes, & recreationes extraordinarias; ex ijs aliquæ reijciendę, sed cum significatione compassionis, tanquam impedientes aliorum occupationes, & ministeria: videbit enim etiam aliorum habendam esse rationem; nonnullæ bono aliquo colore, præsertim tanquam ipsi minùs commodæ declinandæ; aliquæ licèt non necessariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

3. Curandum cōtra quam in verè indigentibus fieri debet, ne alij conuersationibus, & confabulationibus

bus eius otioſitatem nutriant, ſed relinquatur ſolus, vt vel faſtidio victus legat aliquid, vel faciat, & ab otio incipiat abhorrere.

4. Interrogetur, quid magis ſibi nocere experiatur; quod genus occupationum moleſtiùs ferat: dicet, duo vel tria, abſtineatur ab illis; inueniantur aliæ occupationes, quibus ſenſim vel ad leuandum tædium, vel ad minuendum faſtidium non inuitus occupetur, vix enim fatebitur ſe ad omnia inutilem.

5. Petatur contra, quænam illi videantur poſſe ſine magno ſui detrimento ab

eo attingi, & illa experiatur, videat quomodo ſuccedant, animetur, detur aliquis adiutor, minuatur conſuetæ tempus occupationis; ſi non poteſt per duas horas, occupetur per vnam: ſi à confeſſionibus abhorret, interrogetur an in ſtudio concionum, an in docenda doctrina Chriſtiana, an in aliquo exteriorum officio poſſit occupari, & paulatim eò ducendus, vt aliquid aggrediatur.

6. Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit ſuauiter moneri, vt videat, ne cum plura fprte præſtare poſſit, priuet ſe, Societatem, &

Pro-

proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi posset. Negabit: vrgendus suauiter, vt tentet saltem ad breue tempus.

7. Paulatim verò, post exhibitam compassionem, & longanimitatem, ex temporis spatio, & experientia magis habebitur, vnde possit acrius extimulari, & moueri; ne etiam si vera sit secundum rem debilitas, habeat fortè aliquid imaginationis admixtum; adferenda autem erunt exempla; fuerunt enim patres maturi, pij, & graues, qui huiusmodi morbo laborarunt, qui postea credentes

me-

medicis, sola obedientia curati sunt. Nec defuit, qui ex apprehensione tenaciori putaret se homicidam futurum sui, si medicis in victu, & cura eius quam prætendebat infirmitatis, obtemperaret. Afferebat enim se tam euidenter de vita periclitari si medicis acquiesceret, vt nulla ratione id, salua conscientia, posset: quem cùm Superior, adhibitis, etiam, Theologis, iuberet securum esse, & deponere scrupulum, quem in se susciperet, acquieuit tandem, & Deo iuuante, curatus est.

8. Sed & illud animaduer-

tat Superior, ne domi oblo-
quantur aliqui contra il-
lum, ne morbum triſtitia
exaggerent, neque contra
ita oſtendant ſe credere, vt
illum in ſua imaginatione
confirment: ſed ſemper ita
loquantur, & ſentire ſe
oſtendant, illum eſſe vi-
rum talem, cui credere
debent; fore tamen, vt a-
nimatus plus poſſit, adhi-
beat curationem, credat
medicis, Superiori acqui-
eſcat, ſibique perſuadeat,
occupationibus modera-
tis magis excitari, & iuuari
naturam, quam opprimi.
Quid faciet, cum otio mar-
ceſcet? erit ſibi ipſi gra-
uis,

uis, & alia, quæ in hanc ſententiam cum modeſtia, & ſignificatione compaſſionis adferri vtiliter poterunt.

9. Poſtremò, ſi aëris mutatio tanquam vtilis ab ipſo apprehenderetur, Prouinciali ſignificandum, quã etiam medici valde commendent, polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, vt vires reparet. Sunt enim melancholici in impreſſionibus & apprehenſionibus mirabiles; & fieri poſſet (quod non ſemel contigit) vt nulla verè facta in corpore mutatione, exiſtimaret ſe ex illa loci

tatione planè restitutum, & aggrederetur magna. Si verò sit in loco, vnde etiam difficile auellatur, tunc medici vrgeant magis loci mutationem, & fortè statim dicet se meliùs habere vbi est, & incipiet, aliquid facere, ne cogatur inde discedere, vbi libenter habitat. Hæ sunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter, & curandæ suauiter.

Tentatio contra Institutum, & aliquot Regulas, quæ non placent.

Cap. XIII.

MOrbus hic planè periculoſus eſt, & valde curatu difficilis, præſertim in antiquioribus; itaq; inueſtigandus eſt diligẽter, & detegendus ſolerter, & accuratè curandus: ſolent enim huiuſmodi homines morbum altè celare, & niſi occaſio aliqua quaſi non aduertentibus aliquid extorqueat, vix ſe pro-

dent, nisi cum ijs, quos potuerint subodorari eiusdem esse sententiæ.

1. Ante omnia igitur tanquam pro grauiter & periculosè ægrotante orationes indicendæ domesticis; tum cura eius infirmi suscipienda diligentissimè.

2. Curetur itaque in primis, vt sese confidenter aperiat? dicatque quibus in rebus Instituti, tentationem patiatur; an fuerit illa diuturna, qua occasione orta, quibus accidentibus aucta? an dubia sua cum aliquo communicauerit, præsertim Superiore, quomodo & in quibus

ei ſatisfactum; quid nunc eſt, quod eum maximè angat, ne dubitet ſe ſincerè manifeſtare. Forte enim aliqua eum affligunt, quia falſò apprehendit : fortè quia modum ille tractandi nõintelligit, id enim multis contingit, qui non tam veris, quàm animo cõceptis & apprehenſis difficultatibus in rebus torqẽtur huiuſmodi, nec dubitet Deo adiutore, poſſe ſi demonſtretur, ſpinam euelli, quæ pungit occulta non eſſe, eũ vel ſolum, vel primum, qui talia paſſus ſit. Sed quoniã non omnes Superiores eam habent Inſtituti notitiam,

aut prudentiam, vt satisfacere possint, & occurrentes obiectiones siue intellectu illarum rerum, siue praxi commodè diluere, omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegij vir prudens, grauis, & in his versatus, eum infirmum ad Prouincialem mittere.

3. Vbi aperuerit ille morbum, dicet fortè ea, in quibus ferè tales impingere solent; scilicet, non probari sibi diuersitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientiæ, manifestationem de-

fe-

fectuum, & ceterorum per quemlibet, qui extra confessionem ea sciret. Hic ergo Superior aggrediatur hominem, ponatque ei ob oculos morbi grauitatem, vt sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietum, vel fortè etiam perseueraturum, quam si Carthusianus aliquis. v. g. moraretur inter Frácifcanos, cuius Religionis nullã sensit aut adhuc sentit, vocationem. Itaque accingat se ad opus, dicatque primò, an hæc omnia intellexerit bienio Nouitiatûs, an in tot renouationibus Votorum;

Respondebit haud dubiè se vidisse; sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis pleniùs perspexisse. Sanè videat, ne nunc malè apertos habeat, sicut primi parentes ad videndum suam cõfusionem. Verè enim carnis prudentia ad malè videndum, eius aperuit oculos, quos innocentia fœliciùs clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt Spiritus Dei. Et certè ita contingit, vt remoto lumine Sancti Spiritus, & vocationis, quo omnia in suis verisque coloribus apprehenderat, nunc resumpta lucerna carnalis, & natura-

Gen. 3.

lis

lis intelligentię, non eodem modo videat. Quare hoc potiùs deflendũ, resumendumque primum lumen: Nã & prudẽtia carnis mors est, & in lucerna propriæ naturæ, quæ semper seipsam quærit; quæ mortificationis, abnegationis, & perfectionis sunt, pulchra, & lucida; vti sunt, apparere non poterunt: quippe cùm Apostolus animalem hominem asserat, ea quæ sunt Spiritus DEI, percipere non posse, quia stultitia est illi. Et verè ac sapienter à Piammone dictum est apud Cassianum. Nunquam rationem veri-

Rom. 8.

1. Cor. 1.

Cassian. collat. 18. c. 3.

veritatis intrabit, quisquis à discussione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potiùs, quàm Patrum iudicio confidentem, facilè in id vsque propellit, vt etiam illa, quæ maximè vtilia ac saluberrima sunt, superflua ei videantur, & noxia. Atque ita præsumptioni eius callidus hostis illudit, vt irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhærendo, hoc solummodò sibi sanctum esse persuadeat, quod rectum atque iustissimum suæ tantùm obstinationis errore censuerit.

4. Oſtendendum, ferè hæc omnia non eſſe in Societate noua, vſurpata eſſe à Sanctiſſimis Religionum Fundatoribus, & antiquiſſimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Baſilij, Benedicti, Auguſtini, Pachomij, Caſſiani. quod ſi quibus minùs probantur, ij perfectionem inſtitutorum, & religioſæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus, & deſiderijs metiuntur, vt quadam veluti Lesbia regula, non pulchrum, & rectum, ſed deforme potiùs, & diſtortum, ſi non ruinoſum planè conſtruant ædificium.

5. Ad-

5. Addendum, fuiſſe hæc ſæpius non ſolùm à Societate vniuerſa in Generalibus Congregationibus, atque à tam multis Patribus doctrinâ, & religione præſtantibus examinata; ſed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ iuſſu, non ſemel diligentiſſimè perpenſa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & grauiſſimis Cardinalibus cùm examinanda dediſſet, illique noſtris reſponſis auditis, & ſcripto traditis, etiam accuratè examinatis, ad Pontificem retuliſſent, nihil planè ille immutauit.

Imò verò Gregorius XIIII. ſanctæ memoriæ, qui ei ſucceſſit, ampliſſimo diplomate ea explicauit, & confirmauit.

6. Examinet radices, vnde hæc diſplicentia oriatur, & inueniet nonnullis in rebus eſſe ex falſa intelligentia. Hæc declaranda, & abigendæ tenebræ, quæ mox diſparebũt. In nõnullis planè ex malo affectu Superbiæ, v.g. non placet diuerſitas graduum, quia vult eſſe Profeſſus: non manifeſtatio conſcientiæ, quia eſſe vellet occultus: non deferri ab alijs, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat

ſin-

ſingula, & hoc ipſo ſe iudicet, quo videt, vnde proueniat. Illud etiam conſideret, ſi radices maneant inquietudinis, nihil referre an hoc vel illo obiecto turbemur. Satis enim apparet in alijs Religionibus, vbi nonnulla quæ apud nos ſunt non habentur, plurimos eſſe pluſquam malè contentos, alios manifeſtè apoſtatare: itaque non hæc, quæ illi diſplicent, in cauſa ſunt, ſed radix ipſa interior, quæ ſi ſanetur, ſalua erunt omnia. Quod in nonnullis manifeſtè conſtat, cum turbati multa ex ijs improbarint, vbi collecto ſpi-

ſpiritu conſpicere potuerunt, tranquillo animo vſque ad finem perſeuerarunt.

7. Dicat ſibi ipſi, quoties, Beatiſſima Virgine, & Angelis teſtibus, hæc DEO promiſerit, an cum Societate pactum inierit, firmans etiam ſcriptura, ſe contentum eſſe omnia ſeruare, an nunc liceat in re tam graui promiſſis non ſtare, ſine quibus nunquam fuiſſet in Societatē admiſſus, vt poſt tot annorum ſpatia renuat, ſeque affirmet quietum eſſe non poſſe.

8. Suauiter docēdus (quod certè manifeſtiſſimè demōſtrari poteſt) quantopere

hæc valeant ad ſpiritualis vitæ profectum, & omnimodā abnegationē, quam, ſi mentiri nolit, in ſua vocatione quæſiuit. Percurrendum per ſingula, & ita eorum omnium ſpecioſitas & pulchritudo elucidanda erit, vt eius animum ſuo ſplendore alliciant, quòd certè poſſunt mirificè, vt in ijs apparet, qui gratia vocationis illuſtrati ea perſpiciunt in lumine DEI.

9. Sed, fortè dicet non tam in inſtituto, & legibus Ignatij, quàm in praxi diſplicere ei, quòd malè à Superioribus practicentur. Sed, primò iniuriam irrogat ſan-

ctissimo Fundatori: an enim ille non vidit, eas leges hominibus, & pro hominibus, & ab hominibus administrandas se tradere? Vidit vtique, nec ignorauit, posse interdum errari; sed rursus, posse sanctè tractari, at eiusmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conueniant, hominis fuisset minimè prudentis, nec Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fundatores esse oportet. Quòd si non leges illas, quasi vsu ipso minimè faciles, & commodas accusset, sed aliquorum Superiorum praxim, iam non Institutum, sed personæ displi-

cent: de quibus alia ratio est, & in quibus, retentâ Instituti puritate, emendari possunt, quæ desiderantur.

2. Cur tã multi viri grauissimi, & doctissimi qui integritatem huius administrãdæ legis collaudant, & Deo gratias hoc nomine agunt? Cur & ipsi hæc mala nõ vident? cur ipsemet infirmus, si de sua causa nõ ageretur, tam oculatus non esset? at in propria causa, & in se iudicando, quàm procliue est falli? Deinde hortandus, vt dicat in particulari, & in singulis ei satisfieri poterit, nisi malit proteruire, modò illud statuat, quod ne-

negare non poterit, iudiciū de ſufficientia, talentis virtutibus, non modò in ijs, qui ſe planè totos Deo, & Religioni tradiderunt, ſed ne in ſæcularibus quidem cuiuſcumque ſtatus, non poſſe eſſe penes eum, de quo agitur. Ad cætera omnia facillima eſt reſponſio.

10. Hortandus, vt præmiſſis aliquot exercitijs ſpiritualibus, præſertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionem, paret ſe ad generalem cōfeſſionem, benignè animandus, difficultates molliendę, non omnes futuras, quas ſuſpicatur, ſed vt in rebus hu-

humanis cõtingit, ex decem vix duæ orientur: se etiam paratum ad illum iuuandũ, & consolandum. Denique ostendat reuera multa apprehendi difficilia à longè, quæ reipsa non ita sunt. Se etiam pro sua virili amanter explanaturum, vbi potuerit.

11. Prohibeatur omnino, ne hos conceptus cum aliquo cõmunicet, tum propter priuatam suam vtilitatem, tum etiam propter cõmunem. Quòd si tamen faceret, vel inquietũ post hæc omnia se ostenderet, Præpositus Generalis tempestiuè monendus erit.

Ten-

Tentatio contra Superiorem cum auersione & diffidentia.

CAP. XIV.

ANte omnia tollenda quædam tentatio est ab ipso Superiore, ne putet huius infirmitatis culpam totam esse in infirmo: debet enim credere, posse etiam in se ipso non exiguam esse partem, & si non cõmittendo aliquid, quod etiam interdum euenit, saltem omittendo: vel si in re non peccauit, potuit fortè in modo peccare,

existimet ergo etiam se debitorem esse, examinet causas, & corrigat quod in se est, memor præcipuè illius sententiæ D. Gregorij ad Benonem Abbatem: In correctione hunc esse ordinem noueris obseruandum; vt personas diligas, & vitia persequaris. Et quod paulò pòst addit: Sic vulnus debes abscindere, vt non possis vlcerare quod sanum est; ne si plus quàm res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas.

Lib. 9. epist. 3.

2. Cùm videat infirmum à se auersum sanari non posse, nec medicamenta admittere, nisi suspicionem de-

deponat, faciendum omnino, quòd idem Sanctus Pater monuit, vt Pastores dilectionem suam quasi quãdam viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris sui introducant: difficile quippe est, vt quamlibet recta denuncians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt, imò interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficisci.

Pastoral. p. 2. c. 1.

3. Itaque si quid murmuret, aut conqueratur con-

tra illum factus velut homo non audiens, caueat diligentissimè, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, vt ostendat se etiam vulneratũ, aut ita rem exaggeret, vt dicat, hæc tolerari non posse, omnino illum seuerè castigandum, non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, & huiusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potiùs: Doleo bonum fratrem in hæc prorupisse, præsertim cùm Superioris personam teneo: cuperem omnino suspiciones has euellere ex ipsius animo; ex passione vehemen-

menti iſta dixit : Compatior illius infirmitati ; cùm præſertim hæc quia in alios redundant , & ſcandalum pariunt, aliquo remedio indigeant ; oremus pro illo , videamus quid conſilij capiendum : ſanare eum potiùs, quã humiliare cupio.

4. Aggrediatur eum in ſpiritu charitatis, capiens hoc modo vulpeculam , id eſt, detractorem, & capiat Domino, hoc eſt, lucretur in lenitate fratrem ſuum CHRISTO. Qua de re cùm egregiè dicat S. Bernardus, verba illius, vt aptiſſima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: Capite vobis Gal. 6. Serm. 63. in Cant.

vulpes paruulas, hæc attexit. Peſſima vulpis, occultus detractor, ſed nō minùs nequā, adulator blādus: cauebit Sapiens ab his, dabit operam ſanè quod in ipſo eſt, capere illos, qui talia agunt, ſed capere beneficijs atque obſequijs, & monitis ſalutaribus, & orationi-
Sap. 6. & Rom. 12. bus pro his ad DEVM. Non ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis congerere ſuper caput maledici, & item: ſuper adulatores quoſcunque ſi fieri poteſt, & illi inuidiam, & iſti ſimulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas,

uulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens iudiciũ, ipse suæ confusionis, & pœnitudinis testis est, siue quod oderit hominem amore dignissimum, siue quod dilexerit tantùm verbo, & lingua eum, à quo se diligi opere, & veritate, vel serò expertus est? captus planè, & captus Domino, secundum quod nominatim ipse expressit, Capite inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduersantes mihi sine causa, ita capere possim, vt CHRI-
1. Io. 3.

STO

STO eos vel reſtituam, vel acquiram.

3. De murmurationibus, & alijs, quæ ipſum Superiorem attingunt, melius eſt, ſi per alium moneatur, præſertim Confeſſarium, & Præfectum Spiritualium, à quo paternè oſtendatur illi macula & aliorum offenſio; Interdum à Miniſtro, nonnunquam etiam, ſi ipſe aderit, à Prouinciali valde ſeriò, indicando ſcandalum, & culpæ grauitatẽ. Ipſe verò Superior multa, quæ ad ſe pertinent, oſtendat ſe neſcire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam per-

peruenisse, vix poterit sibi persuadere, Superiorem non esse propterea exulceratum, & erga se malè affectum.

6. Interdum Prouincialis, ipse Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus, cui præsertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem verè ex falsa apprehensione cõceptam maioris esse damni, quàm ille putet: hanc nisi deponat, eum futurum semper inquietum: obedientiam nunquam esse posse, qualem DEVS, & Constitutiones exigunt. Si Superior

non taceat, monita Salutaria verti ei in venenum, si taceat, quotidie in deteriora lapsurum: videat quid agat, & sibi cõsulat. Offerat præterea qui tentatũ sic iuuare aggressus est, se cum Superiore acturum efficaciter, vt illum amanter amplectatur: sperare se, non futurum hoc difficile, quòd nouerit bonam Superioris voluntatem erga illũ, quam signis & verbis sibi frequenter ostenderit. Proinde cùm egerit se relaturum. Agat, deinde magis confirmet, animet, vt omnino per se adeat Superiorem, eiq́ue penitus aperiat vulnus,

manifestet suspiciones omnes, querelas, polliceri se libenter illum audiendum, atque omnino disiectis vmbris, fore omnia lucida & pacata. Sed ille non facile ad id adducetur, obijciens Superioris erga se auersionem, cognitam duritiam, verborum asperitatem, denique verendum, ne congressus hic accendat potiùs, quàm extinguat humores. Non ideo cessandum, sed sæpiùs is erit vrgendus, vt saltem vocatus eat, modò reuera Superior se ad dulcedinem composuerit.

7. Vbi ventum fuerit ad

ad colloquium, inuitet eum Superior hilari fronte, vt omnia aperiat, quia alioqui nunquam pacem inueniet. polliceatur fructum, promittat se, si quid reuera in eo desideretur, facilè mutaturum, quia non alio animo, quàm ex charitate fecit; Si quid verò ex sinistris & falsis imaginationibus ortum habeat, se dilucidè ostensurum, etiam adhibitis testibus ipsum falli. Quo facto, sibi omnia quæ habet in animo exponi sinat, verbis licèt perperam fusis, quibus vel etiam sit admixta asperitas & acerbitas, nec tam dicentis atten-

attendat verba quàm morbum. Vbi verò ipſe ſe aperuerit, tum illum excipiat magna humanitate ac benignitate, aggrediatur in ſingulis edocere, quemadmodum in hoc & hoc fallatur: contra, narret quid præſtiterit illius cauſâ talem ac talem in teſtes adhibeat, quid in tali ac tali negotio fecerit: ſi quod ab illo poſtulabat, ſignificauerit, aſſeuerabit id minimè aliter fieri potuiſſe: Si pœnitentias iniunxerit, eas dumtaxat quę in more ſunt iniunxiſſe: ſi quid de illo conquiſierit, vel ſibi notum voluerit, ſe adactum
ad id

ad id conſcientiâ propter ea, quæ de illo ad ſe fuiſſent delata, quibus quanquam non facilè fidem haberet tamen ſe tanquam Paſtorem adſtrictum eorum inueſtigare veritatem; ſi nonnullis in rebus minùs illi ſe fidere præ ſe tulerit, eò quòd non cohoneſtârit illum hoc illoúe munere, id cauſæ obſtitiſſe quòd vel externi expoſcerent nominatim alium, vel id negotiorum genus eorum ſpectatâ naturâ ac præſenti ſtatu, illius animæ vtile eſſe non poſſet, aut quòd cùm domeſticorum noſtrorum, tùm externorum offenſionem

nem conciliarent eius in agendo rationes: ſe verò illi polliceri à ſe omnem amorem, charitatem & confidentiam: quod ad illum ſpectat etiam oportere accingi: vt immutet mores & modos agendi; quod cùm contigerit, fore vt perſpiciat re ipsâ eam quâ illum ſuus Superior complectitur charitatem & affectum: quæ autem immutanda ſunt, præſtare vt alias intellecturus ea, redeat, quando commodior dabitur occaſio, plus iuſto longiores inter ſe habitos eſſe ſermones, interim ambo Deo ſupplicent, adſit

ipſe ad dictam diem benè animatus & comparatus vt audiat æquo animo. Amor efficiet vt comperiat omnia leuia : nec enim charitas minùs prodit amicitiam cùm admonet & grauiter increpat, quàm cùm diſtinet verborum lenitate ac blandimentis. Speret in poſterum omnia meliùs ceſſura. Quæ quidem omnia fiant benignè ac amicè tanquam à patre profecta. Ac ſuperior imprimis caueat ſibi à contentionibus & altercationibus, eiuſmodi enim derogant ac detrahunt authoritati, & magis generant acerbitatem au-

augentque tristitiam : præ cæteris , his omnibus addat , Si quid fortè is in Superiorem suum locutus esset, quod delatum putaret, id sibi animum grauiter affecisse : vt sibi certò persuadeat planè in illius mente , nihil residere tristitiæ contrà verò suum Superiorem, eò se ampliùs diligere , quo maiora sibi re ipsâ exhibiturus est charitatis indicia , vtpote qui nullam aliam quærat remunerationem amicitiæ , quàm vt imposterum is se ostendat probum Fratrem , ac verum Religiosum, nec ægè ad suum Superiorem ,

ſed cum fiducia accedat: cùm ſit inde futurum procul dubio, vt Superioris actiones bonæ opinioni & fiduciæ quam erga illum gerit, reſpndeant.

8. Quamprimùm ſe febris æſtus cœperit remittere, de grauioribus illum culpis admoneat, ſic tamen vt quo licèt modo excuſet; aut ratione alicuius imprudentiæ, aut alicuius intentionis quam habebat aliud meditando, admiſceat noſtrorum externorumque, qui ſæpè de illo conqueſti ſunt offenſam: refricet illi memoriam rectè factorum, addatque inſuper, vt quid

illa amiſerit, vel aliquâ maculâ aſperſerit, vt quid, cùm multa rectè agere poſſet, ponat obicem: ad hæc adducat leuia quædam crimina, quorum nihilominus à ſe paruam admodum haberi rationem oſtendat; illi tamen ponat ob oculos, quàm facilè & quàm meritoriè illa vitare poterat.

9. Iubeat vt ſe impoſterum frequentiùs conueniat, id ſibi fore pergratum: Nam congreſſus & ſermonis communio alet fiduciam, & affectus exemptâ omni dubitatione ſuadebit illi penitùs ſe diligi inſtar chariſſimi filij: vtinam

aperiantur corda! hac enim ratione omnia quæ pariunt eiusmodi diffidentiam ac suspicionem euanescent. Ac ne id solùm existimet accidisse verbis, experimentum faciat, vt cognoscat re ipsâ, & verè se amari, & propterea proponat quidquid lubet. si absque maiori aliquo impedimento fieri potest, id illi permittat Superior æquo animo: sin verò quid difficultatis occurrit quominus id illi indulgeat, primùm monito ægro conferat de eo cum admonitore, aut cum eo qui sibi à consilio, cui si ita videbitur, nec apparet ali-

aliquod incommodum, concedet: si denegat, excusabitur eò quòd aliorum iudicio non videbitur permittendum. Si æger ex re sua comperiat per alicuius, cui magis fidit, interuentionem agere cum Superiore, id quidem poterit initio permittere, si tamen contingeret aliquando vt res esset eiusmodi, quam oporteret permitti, oportebit indicari ei, cui commissum fuerat, vt is, qui poposcit adeat Superiorem, qui haud dubiè faciet, quod poposcit.

10. Ac licèt Superior debeat ijs præsertim inuigi-

lare quibus opus eſt maiori obſeruatione, de illo tamen ægro attendat quid credere debeat, & quorumnam delationi debeat fidem adhibere: audiat omnia, examinet autem quamprimùm, & ponderet ſingula: facilè quippe fieri poteſt vt deferantur multa incerta & parùm firma, imò fingantur multò maiora quam ſint in illo qui non inſiſtit recto itineri, & de quo exiſtimatur Superior non benè ſentire, imò etiam quaſdam exiſtere mutuas offenſiones, niſi æger ſedulò ſuper his admoneatur, planum fiet quantùm

inde

inde accedet detrimenti, quam ideo ingrauefcet morbus, quem prætextum arripiet is, in quem operâ infumitur inficiandi cuncta quæ fibi obijciuntur, Superiorem infimulandi nimiæ credulitatis, & quod ampliùs eft, credet ac vulgabit vbicumque omnia, quæ de fe deferuntur ex malo animo, fcilicet profifcifci.

11. Cùm venit examinandus ac reprehendendus, præmittendum eft, talia fuiffe delata, fed non facilè his, quæ dicuntur fe fidem adhibere, & eam ob rem cupere fe ab eo difcere e-

ius delationis veritatem: quod fiet, ne quem in se iam præiudicatum sui condemnandi gratiâ putet existere, quod Superior curabit, ne vllo modo demonstret: & quantumuis apertissima res foret, illum tamen audiat priùs, quàm condemnet, & ita agat vt is cognoscat, sibique persuadeat, quanquam eo in loco consistat necessitate, compulsus Superior, cùm vt munus suum obeat, tum vt consulat bono publico & priuatim subditi, nihilominùs illi fore multò gratiùs & optabiliùs, si compererit innocentem potiùs

quàm

quàm reum. Quis etiam parens, qui vel de crimine vel de morbo filij factus certior, non capiat maiorem longè voluptatem cum offendit quid quod animum eius recreet, quàm cùm eius caſtigandi nactus eſt occaſionem?

12. Iniungat aliquid quòd poterit exequi ſine magno ſumptu & incommodo: Nonnunquam concionatũ dimittat ſi capacem didicerit, iubeat aliquando exhortatione Moniales inſtruere, aut agere de quopiam negotio, cum aliquo Prælato, immittat in alicuius pacti deciſionem & tráſ-

actio-

actionem, vt depellatur omnis quam habere poſſet ſuſpicio ac diffidentia quâ induci poſſet vt crederet aditum ſibi eſſe præcluſum ad omnes occaſiones rerum gerendarum. Quod tamen non eſt adeò ſæpè & ordinariè vſurpandũ ne inde accidat aliquod incõmodum, aut cum principibus ac dominis nimia illi accedat familiaritas, ideò quòd magna illius ratio haberi videatur, quippe qui videatur experientiâ rerum gerendarum, quàm maximè probatus ac peritus: quod poſtmodum poſſet eſſe detrimento Societati, ſi res

mi-

minus bene ſuccederet: tales enim homines nos aliquando noſtris armis ac teſtimonis oppugnant: verùm vtatur diſcretione oportebit, & hæc iteret per interualla, ne talis frater exiſtimet ſe nullo in pretio haberi: & cùm eorum quæ geſſerit, dederit rationem, erit laudandus & animandus: Nam iſtiuſmodi actiones mirum quàm concilient animos, & omnes tollant ſuſpiciones ac diffidentias.

12. Poſtremò nullam elabi ſinat opportunitatem, aut per ſe, aut per alios quoſcunque habiles & idoneos,

neos, quæ conferre possit ad euellendas suspiciones, & bonam sui opinionem imprimendam: habens pro certo nisi id fecerit, nullum remedij genus vtile esse posse: & meminerit huius præclari documenti Sancti Gregorij, quòd Sanctus Pater longâ experientiâ didicerat, quodque cõfirmat testimonio sacræ Scripturæ, & exemplo Apostoli: qui cùm esset reprehensurus acriter & incusaturus Corinthios, sic eos priùs extulit laudibus, postquàm magnos eis honorum titulos indidisset, in hæc verba inferat, *Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia*: Verùm,

S. Greg. Mag. in epist. 1. & Pauli ad Cor. cap. 1.

rùm, ait hic ſanctus Pater, priùs conatus eſt obligare brachia ſuperborum illorũ ſuauibus verbis ac blandimentis, vt deinde ferrum incorruptionis figeret, quo ſecaret arrogantiæ vulnus. Erant haud dubiè quædam laudanda in Corinthijs, quædam erant etiam increpanda: quapropter peritus medicus feriendum vulnus aſpiciens, priùs ea membra quæ circa vulnus ſana ſunt palpauit, ac poſteà nouaculâ carnem putridam percuſſit. Hæc ſanctus Gregorius.

Sæcularitas vel aulicıſmus: hoc eſt mundanitas & humor aulicus concilians gratiam & familiaritatem externorum.

Cap. XV.

PEriculoſus eſt hic morbus, & intra & extra Societatem: qui paulatim ſubit ſub ſpecie ineundæ negotiationis Principum, Prælatorum & Magnatum, & eorum hominum ſibi comparandi gratiam ad cultum Dei, vtilitatem Societatis, proximorum ſubſidium, & ad alia ſimilia of-

ficia exhibenda: ſed veriſ-ſimùm ſanè eſt ſæpè nos e-molumentum & commo-dum proprium reſpicere, & ſenſim nos mundanos fieri, & ad actiones ſæcula-res deuolui: quare iuuat ſe-dulò aduerſari, & initio mederi.

1. Signa igitur & indicia quibus is morbus depre-hendi poſſit obſeruare o-portet. Inter alia hæc aper-tè demonſtrant: ſi quis cum ijs frequentiùs quàm par ſit verſetur, ſi cùm ſe abſti-net eorum congreſſu, ex-periatur in animo cupidi-tatem ac deſiderium illo-rum præſentiæ, ſi tantùm

ſibi tribuat atque arroget, vt ſe non niſi ad magna natum putet ; ſi faſtidire incipiat noſtram paupertatem propter ambitionem & curioſitatem, quibus inducitur ad maiores commoditates perquirendas ; ſi contemnat conuerſationem cum noſtris, præſertim cum humilioribus ; ſi ferre non poſſit Superiòrem hæc incuſantem, quaſi maleuolum ac inuidum : ſi enim hæc & ſimilia deprehenduntur in eo, quidquid ſibi fallax, quæ ſeipſam fallit, promittat intentio, conſtat eius animum ægritudine laborare.

2. Erunt illi proponenda pericula: ijs enim agendi rationibus obedientia, vnio & concordia fraterna, ſimplicitas religioſa, pietas & vnio cum Deo, amor in Societatem, zelus animarum, & aliæ plurimæ virtutes vocantur in apertum diſcrimen: quia vix credibile eſt, quàm ille homo ſubiaceat viciſſitudinibus: imò tum ſanè experietur, cùm minimè aduertet, pigebitque ſe in alium quàm erat euaſiſſe: hinc illud eſt, quòd adeò ſeriò tractatum eſt in Concilio Generali, prout videre eſt in Canone 12. & 13. quod

ſtrictiſſimè ſeruandum præcipiatur.

3. Inde tales perſonas præmaturè abſtrahere incumbit Superiori, idque fiet bono aliquo prætextu, quoniam ſi profundiùs radices egerint non poterunt auelli ſine magna Principum offenſione. Superiores ergo locorum oportebit opportunè, vt moneant Prouinciales, qui ſiquid occurrerit difficultatis conſulent Generalem. Denique huic rei non parùm attendant Superiores, ſi benè cupiunt Societati.

4. Si id excuſationes prætexant, quòd à Principibus au-

aulico destineantur congressu, & vrgeantur ab illis, vt sibi adsitent, erunt obnixè & seriò compellendi, vt suâ spontè filum præcidant, si velint, absque dubio fore, vt id fiat perhumaniter, admonendi, id solùm obseruent ne videantur id facere ex industria, quia talis sit voluntas Superiorum, & idipsum efficere, vt eos malè excipiat Societas, cùm tamen ipsi in animis aliud sentiant ac velint. Nam si res ita est, maiorem Societati & causæ inferunt iacturam quàm fructum, & aliundè non parùm offendunt propensos Principum

animos. Quò fit, vt eò modò res gerere ſit proprium hominis ab omni obedientia & amicitia erga Societatem alieni, cum ipſe cognoſcat, adeo magna ac tam perſpicua incommoda.

5. Impensè admouendi erunt officijs domeſticis, tam quòd eiuſmodi rebus vacant cum maiori emolumento proximorum, cum maiori ſecuritate, & ampliori ædificatione Societatis, quàm quòd tunc nequeunt nanciſci tempus & otium faciendi tales congreſſus, & infructuoſos cōferendi cum alijs ſermones.

Opor-

Oportebit itaque aliquando planè denegare visitationes, prout constitutum est in instructionibus factis publici iuris & impressis.

6. Præterea publicæ monitiones in refectorio illis inculcabunt humilitatem religiosam, vt quocumque modo deponant illum humorem aulicum: erunt autem illæ prudenter suo tempore, & pro occasione inducendæ.

7. Subinde iuuabit moneri eos rem esse quæ pariat magnam inuidiam apud exteros, inde oriri quòd malè de Societate lo-

quantur, plurimique nos prosequantur odio, quinimò inter nostros eo fiat vt quædam exurgat inæqualitas quæ gignit offensiones & maleuolentias: monendi sunt, vt sapienter declinent occasiones huiusmodi congressuum: quibusdam in rebus producant & exhibeant Principibus quosdam nostrorum, vel externorum, prout feret occasio, ne videantur nostri aggredi omnia, & se immiscere omnibus.

8. Quòd verò ad externos attinet, qui suâ sponte, aut à nostrorum quibuslibet missi, à Superiore impor-

portunè flagitant, vt his illisúe hoc illúdue commissum tradant, modestè recuset, prætendens eam excusationem, quòd Princeps non ita cupiat, regulæ & statuta Societatis repugnent, genus negotij purè sæcularis, aliorum odium, & alia multa impedimenta similia obstent, quo minùs iret in eam sententiam Superior, si eos id cupere contingeret, tantùm abest vt id ijs mandare & imperare velit.

9. Vltimò, quia is morbus partim de effusione in res exteriores participat, & partim de amore

ex amore excellentiæ & eminentiæ, de quibus disseruimus capite sexto & septimo, inde Superior mutuetur quædam remedia, & Generalem faciat certiorem.

Obstinatio & peruicacia iudicij cum desiderio congrediendi verbis ac disputandi coniuncta.

Cap. XVI.

1. SI talis obstinatio se prodit in exercitijs contemplatiuis, Superior Doctoris alicuius super hac

re perquirat iudicium ac ſententiam, & poſtquàm ſedulò audierit fratrem ſpeculatiuum, imponat illi ſilentium, prout obligant ſtatuta, nec ſinet procedere vlterius: alioqui non pauca nec parua conſequentur incommoda.

2. Si in idem vitium prolabitur in actibus practicis moneat id ferè ab arrogantia trahere originem, quâ cæteros vult videri ſuperare ſcientiâ, aut ſe tanquam Superiorem illis altiùs efferre, & nemini cedere: aut fluere ex imbecillitate ingenij, quòd non capiat (quòd vt minimùm rebus

moralibus debere, adeò sonstat) non tantùm habendam esse rationem alieni iudicij, sed etiam sapientiores proprio nixos iudicio sæpè impegisse, & grauiter periculoseque aberrasse.

3. Ponat illi ob oculos quòd nonnunquam res nihili, & rumores qui vulgantur adducat in quæstionem: moneat neminem non facilè intelligere, quàm sit indignum & indecorum, hominem Religiosum disputare de talibus, & lædere charitatem.

4. Admoneri debet de eò, quòd dicit Cassianus: Quem-

Quemadmodum ſubeunt diſſidia ac diſcordiæ in rebus terrenis, ita inter ſpirituales mouentur diſputationes pro ingeniorum diuerſitate. Quocirca lectioni præclaræ doctrinæ eo loco traditæ det operam diligenter, & præſertim à cap. 2. & 6. vſque ad duodecimum: ſi coadiutor exiſtat, Superior aut Præfectus in hanc rem aliquid ediſſerat.

5. Admoneat orationis & examinis priuati remedia communia, leuem aliquam toties recipiens pœnitentiã, quoties commiſerit leuem aliquam culpam.

6. Ne impunè remittan-

tur

tur habenæ talibus diſputationibus & contentionibus, erit operæ pretium publicè in refectorio admonere increpando, quod itidem poteſt ad alios pertinere. Ac ſi quem conſtitutorum in officio, vel Patrum aliquem alicuius maioris authoritatis contingeret adeſſe cùm id agitur, poſſet ex induſtria deflectere eiuſmodi propoſitum, & de alia re miſcere ſermonem, differens Fratris admonitionem in occaſionem magis commodam.

7. Si quis non corrigatur admonitus ſtatuantur illi qui ex aduerſo ſtent homi-

nes magis ſpirituales qui in ſpiritualibus recreationibus cum illo conueniant, ne in tali caſu habeat diſputandi & controuerſandi occaſionem.

8. Si ſit ei cùm Superiore contentio, tùm erit defectus obedientiæ: quamobrem erunt vſurpanda ſuperiùs cap. 3. pertractata remedia.

Perturbatio pacis, & ſeminatio diſcordiarum & iurgiorum.

CAP. XVII.

1. ANte omnia plurimùm proderit, ſi gra-

grauitas morbi, quæ à plurimis paruipenditur, diligenter ab infirmo nec semel, aut perfunctoriè perpendatur. Consideret itaque quàm multa, quàm grauia, quàm exaggeratè de peccatis linguæ, Scripturæ sacræ loquantur. Nam præter ea, quæ D. Iacobus Apostolus tam grauiter tertio capite suæ Epistolæ posuit, vt linguam appellet vniuersitatem iniquitatis, & asserat maculare totum corpus, & inflammare rotam natiuitatis nostræ, inflammatam à gehenna; In libris Prouerbiorum, & Ecclesiastes frequentissimè

de eo

de eo monemur, & poteſt quiſque multa ſibi loca conquirere, quibus veluti ſtimulis ſeſe pungat Sed certè Eccleſiaſtici 28. tam multa mala narrantur, vt mirum ſit, ſi quis ea legat, & non contremiſcat. *Eccleſ. 28.*

2. Ex ſanctorum exemplis, & eorum dictis eiuſdem morbi grauitatis pendi poteſt. mirum enim eſt, quantoperè linguæ lapſum & formidauerint ipſi, & alijs formidandum oſtenderint. Mira ſunt, quæ ſibi iniunxerunt, quæ fecerunt, quę pertulerunt vt linguam domare poſſent. Sed his deſcribendus non eſt hîc lo-

locus. Cæterùm illud valdè perpendendum, quod D. Baſilius cùm de ſpiritualium morborum curatione agit, quomodo contraria contrarijs curanda ſint, murmurationem grauiſſimè punit, ſeparatione videlicet ab alijs, & vt nemo ex fratribus cum ipſo in opere eſſe velit. Quin etiam addit in deteſtationem tanti mali, vt opus quòd ille laborauit, cum alijs ne miſceatur: &, quòd magis mirandum eſt, poſtquam ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem poſſe tunc illud opus, ſed

S. Baſil. reg. fuſ. diſput. interrog. 51.

ne

ne tunc quidem in vſum fratrum erogandum, verum in alium aliquem, propter rationem ſupra allatam, quam attulit, Interrogat. 29. quòd ex admiſſione e- *Ibidem. interrog. 29.*
iuſmodi operis non ſinatur ille aduertere, quantis in malis verſetur. Indicat quippe hîc ſanctus Pater, ita terrendum hominem, ita confundendum, ita ſui facti turpitudinem edocendum, vt vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiantur, intelligat, vbi iaceat. Quod totum certè ſine ſuſpirijs legi non poteſt. *Tom. 5. ſerm. de laude Dei.*
Sed mirum eſt quanto cum animi ſenſu S. Chryſoſtom⁹

damnet

damnet & deploret hoc vitium, vt & abundantissimos lacrimarum fontes ex oculis laxare cupiat, nec tamen vllum fore luctum tantæ vt ipse loquitur tragœdiæ condignum putet: mirum est quam subtiliter tanti criminis naturam, causas, malitiam, signa, indignitatem, damna, remedia describat. Si naturam spectes, nihil aliud hoc esse ait quàm sibi inuicem insurgere, in seipsos morsus laniatusque conuertere, in suam carnem voracitatem exercere, sagittas verborum in fratres imò acriora sagittis vulnera infligere, gladium denique

que in animam ipſam acuere. Si cauſas; cupiditatem & inuidiam notat, & eas quidem mendacio fallaciæque ſubnixas. Si malitiam; fratricidio & ſacrilegio cōparat, fratricidio quidem cùm fraternam ſocietatem vſque ad charitatis interitum lædat, quod cædis inſtar à Caino factæ tantò eſt iniquius quantò conſanguinitas ipſa ſublimior; ſacrilegio autem cùm ipſum Chriſti corpus quodammodò violetur. Intelligas inquit cùm in fratrem contumeliam dixeris Chriſti te membrum vituperaſſe. Si ſigna, Poſſunt inquit in

vobis hæc recognosci, cùm quisque proximi auribus verba insusurrat obticeturque statim, cùm quis propiùs accesserit, & de medio tollitur acceptus sermo. Et paulò pòst. Vnde complures, inquit, reperies gentili potiùs quàm christiano se credere. Si indignitatem, eò magis inquit queror vos sub eodem tecto, templo, pastore, tot rebus ad concordiam prouocantibus discordes tamen & seditiosos existere. Si damna, primò, sequi, ait charitatis interitum, deinde consequenter DEVM è medio quodammodò profu-

fugere, vt enim, vbi duo vel tres congregantur in nomine ipſius ibi eſt in medio eorum, ita cùm duo vel tres in pacis euerſionem cõueniunt ibi medius eſſe recuſat. Tertiò, fraternum nomen quo nihil dulcius aut charius tenue admodũ & exile relinqui ac propè extingui. Poſtremò à nobiſipſis, animabus quaſi ciuile exitium indici. Si enim, inquit, fuerimus in nos ſemper armati, nulla erit dæmonum induſtria ad noſtrum exitium neceſſaria. Si denique remedia, ſuadet vt diuinæ Euchariſtiæ menſam reuereamur, vbi pacis vi-

victima Christus apponitur, vt iniuria etiam lacessiti, toleremus tamen, & ingemiscamus non quidem iuiuriæ gratia; sed ob eam inferentis interitum, & ad extremum vt fructum qui ex iniuriarum tolerantia nascitur cogitemus, Has omnes huius Patris sententias libuit in pauca colligere, cùm necessè minimè fuerit tàm longum hîc illius sermonem referre, quem tamen vtilissimum erit, perlegere, illudque inprimis perpendere, apud quos dicat, si enim tam grauiter ferebat ista vir sanctissimus in ijs, qui sola Christiani no-

nominis ſocietate coniun-
cti erant, quid de illis exi-
ſtimandum qui arctiſſimo
prçterea religioſę charitatis
& vnitatis vinculo aſtricti *S.Bern.*
ſunt? Sed prætereunda non *serm.29.* *in Cant.*
ſunt, quæ D.Bernardus in
eandem ferè ſententiam e-
gregiè dixit. Ac ſermone
quidem 29. in Cantica ibi.
Proinde, inquit, dilectiſſi-
mi, Pacem habete ad vos,
& nolite lædere inuicem,
non facto, non verbo, &c.
Legatur locus. Et ſermone
24. in illud: Recti diligunt *Cant.1.*
te. Ibi. Videas ambulare *S.Bern.*
ſeorſum, &c. Vbi con- *ſer.24.*
ueniticula, & detractio-
nes graphicè deſcribit. Sed

ſerm. de triplici cuſtodia manûs, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, vt dicat: *Idem ſerm. de triplici cuſtodia.* Nec verò eiuſmodi linguá, ipſo etiam mucrone, quo Dominicum latus confoſſum eſt, crudeliorem dicere verearis: Fodit enim hæc quoque CHRISTI corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, ſed facit exanime fodiendo: ipſis quoque nocentior eſt ſpinis, quas illi tam ſublimi capiti furor militaris impoſuit: ſeu etiam clauis ferreis, quos ſanctiſſimis manibus illis, & pedibus conſummatio

Iudaicæ iniquitatis inflixit. Nisi enim hujus quod nunc pungitur, & transfoditur corporis sui, vitam illius vitæ corporis prætulisset, nunquam illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ tradidisset. Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod nunquam alteri de altera proderet, nisi quòd ad eas recõciliandas valeret. Aitque se experientia doctum, turbarum & miseriarũ, quas lingua excitat, non paruum hoc bonum æstimare. Et subdit: Animo humano parùm esse debere inimicitias hominum nec excitare, S. Aug. lib. 19. Confess. cap. 9.

nec augere malè loquendo, niſi eas etiam extinguere bene loquendo ſtuduerit. Quid igitur Religioſis faciendum?

3. Ex damno & perturbatione eorum, quibus cum viuunt morbi grauitas intelligitur, euertunt enim pacem, animorum tranquillitatem, obedientiam, & miniſteria etiam ac fructum in proximis, opinione Noſtrorum quoquo pacto diminuta, non leuiter impediunt. Nec ſolùm eo tempore quo loquuntur, & ijs perſonis, cum quibus agunt, nocent, ſed lædunt plurimos etiam abſentes,

&

& post multos annos, quia rumores & suspiciones in alios & alios deriuantur: nec in ea domo, vbi quis est, tantum, eius amori & opinioni detrahitur, sed manat per Prouinciam, imò per Prouincias, vt post multos annos longissimè positus inueniat ille à se abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit vnquam, neque conuixit. Quòd si Obedientia illum præfecerit, miseri subditi ex præiudicio, & sinistra illa opinione, & conqueruntur ipsi, & torquent Superiorem, vt nec fiducia, nec reuerentia, nec amor in ijs locum

habere possit. Vt meritò in eiusmodi detractores, qui venenum tam latè diffundunt, illud Scripturæ aptari possit: *Hebr. 2.* Væ qui potum dat amico suo miscens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius: quod de hac re egregiè explicat B. Ephrem, etiam maximè iuuat, si attendatur facilitas *Serm. de uit. spi- rit. n. 39. to. 1.* incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate: quò enim faciliùs peccatum aliquod incurritur, eò diligentior ibi custodia adhibenda est. Et certè si quis grauem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapsu accerseret, quàm vi-

gi-

gilans eſſet, & quàm cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Imò verò in re leuiſſima ſi quis ex defectu linguæ in pronunciatione alicuius dictionis errare ſoleret, quòd eam rectè proferre non poſſet, ſi huic publicè agendum eſſet, quàm cautè dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur? Quantò ergo magis illæ cauendæ ſunt voces, in quibns lingua grauiùs peccat? nec tam corporis quàm mentis vitium manifeſtat? cùm illud culpa careat, hoc neq; culpa non leuat, hoc neq; culpa non leui, nec pœna carere poſſit.

4. In-

4. Intelligant non eſſe ad excuſationem ſatis, ſi id non ex intentione faciant, & formali ſtudio detrahendi, aut Societati, aut alijs: quia ex natura rei eadem ſequuntur mala, quocumque tandem animo illud dictum fuerit: nec Societati, & alijs minùs propterea incommodi euenire, quia cùm
Pſal. 14. ſciat ſe facilè labi, debuiſſet attentiùs cuſtodiam ponere ori ſuo; ſicut & qui vim vini, & potûs expertus iterum inebriatur, non excuſatur à culpa, quia debuiſſet, potuiſſetque cauere.

5. Si erga aliquem ſentiat

tiat se esse malè affectum, de eo, rebusque illius ne loquatur, nisi oratione, & præparatione præmissa: nam facilè ex abundantia cordis os loquitur, & de malo thesauro non profert bona. *Matth. 12.* *Ibidem.*

6. Si quando labatur, ipse vltro se se Superiori, vel Confessario statim deferat: & caueat ne ea nocte cubitum eat, priusquam confessione se ablluerit; tum vt, si fortè mortale subsit, in peccato ne dormiat; tum etiamsi non esset; faciliùs veniam impetret, & medicinam. Quod si faciet, maximum sine dubio præsi-

sidium sentiet.

7. Fugiat tanquam venenum, eorum colloquia, & conuersationes, cum quibus errare solet, nec de rebus ad alios pertinentibus maximè verò ad gubernationem, nisi valdè circumspectè, & paratus loquatur, etiam si fortè leue id quod dicitur, sibi videatur, nec quidquam mali suspicetur.

8. Vbi in eo errauerit, excipiatur à Superiore graui aliqua obiurgatione, & commemoratione aliquorum, quæ hîc dicuntur. Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex indulgentia,

&

& defectu correctionis vltra quam credi possit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ: nam & Salomon admonet: Mulctato pestilente, sapientior erit paruulus. Si tamen contra personam ipsius Superioris fuerit murmuratio, seruanda erunt quæ dicta sunt de tentatione contra Superiorem, cap. 14. num. 5. & 6. *Prouerb. 21.*

9. Nisi res fuerit valdè publica, & scandalum potiùs ob dissimulationem nascatur, non erit de huiusmodi in publica reprehensione & parua mensa reprehẽdẽdus, nisi fortè in genere de inordinata & indisci-

pli-

plinata locutione, & murmuratione. Sed monendus diſertè, id publicè non fieri, quia valdè ſcandalizaret, ſi ſciretur, hoc eum dixiſſe. Ideo grauiorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, ſi is coram quibus dixit, ſe humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de ſcandalo veniam petat.

10. Referri alteri de altero, quod charitatem lædat, non perniciosum tantùm, ſed diabolicum arbitretur, & recordetur, quomodo Conſtitutiones huiuſmodi homines appellent, videlicet Peſtem, quid in eos ſtatuant, id eſt, vt ſe-

Par. 8. cap. 1. §. 5.

pa-

parentur, vel à Domo, vel etiam à Societate. Nec dissimilem sententiam tulit S. Basilius, vbi ait: Qui detrahit fratri, vel detrahentem auscultat, & tolerat, qua hic animaduersione dignus est? Respondet: Exterminandi à reliquorum societate ambo: Detrahentem enim secretò proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Detrahentem nolito libenter audire, ne substollaris. Et addit interrogatione sequenti: Si verò Antistiti etiã detraxerit, quo pacto cum illo nos geremus? respondet: Manifestum est hoc quoque

S. Basil. reg. bre. reg. 16.

Ps. 100.

Q iudi-

iudicium ex ira Dei aduerſus Mariam, quando detra-
Num.12. xit Moyſi, cuius peccatum ne ipſo quidem Moyſe deprecante, inultum dimiſit Deus. Et de huiuſmodi vi-
Prou.22. detur dixiſſe Salomon: Eijce deriſorem (ſiue peſtilentem, eadem quippe vox eſt) & exibit cum eo iurgium. Niſi enim ſeriò tales emendentur, iurgia, & diſſenſiones proculdubio deeſſe non poterunt.

11. Inueſtiget ipſe infirmus diligenter huius morbi cauſas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua auerſione in alium concepta,

de

de quo dulciter quaſi loqui neſciunt. Sed qui ex quadam vanitate aliis detrahunt, alios iudicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quaſi ſoli ſapientes. Sunt qui ex inuidia, aliorum factis detrahunt, & vt ait S. Hieronymus, aliorum lucra ſua damna reputant. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illũ præponat, quod ferè ex eadem inuidiæ & ſuperbiæ radice prodit.

Hic autem inuidiæ morbus, qui mortiferi baſiliſci morſus eſt, quàm ſit periculoſus, & ad curandum diffi-

Caſſian. coll. 18. cap. vlt.

cilis, egregiè docet Caſſianus Collat. 18. cap. vlt. quod diligentiſſimè perlegendũ eſt. Ex his atque alijs huiuſmodi, cùm detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, vbi viderit eſſe huiuſmodi infirmitatis peſtiferam, ſed feracem valdè radicem.

12. Videat quàm miſerum ſit, cùm cætera Religionis onera portet, exponere ſe tam probabili periculo perdendi frequenter omnia, ſi incidat in mortale, quod in huiuſmodi facile eſt. Quod ſi Deum grauiter offendere imò vel ſuggerentem Satanam ſuſtinere non modò

Re-

Religioſo, ſed Chriſtiano homine indignum eſt: quid cenſendum, ſi ea omni cuſtodia non vitemus, ex quibus id facilè conſequetur? Reuera tremendum. Sed quos minùs hæc ſolicitudo pungit & vrit, retineat ſaltem laborum, & meritorum iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor reſurgendi.

13. Ad examen particulare cum aliqua pœnitentia, quoties ceciderit, orationes & lacrymas ſeriò confugiat, ſciens quod ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet, periculoſiùs ſe hoc morbo, quã

contra caſtitatem, tentari; & tamen ex iſta tentatione, quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit diſciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In lingua verò, quaſi nullum eſſet periculum grauioris caſus, tam facilè ꝓlabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum.

14. Videat attentiùs, quàm odioſus fiat omnibus qui in eadem domo verſantur, fortè etiam illis ipſis, apud quos loquitur. Sed parùm eſt. Quid ſi grauiùs illud addatur, quod Apoſtolus

ait: Detractores DEO odibiles? Quid miſerum magis quàm Deo & hominibus eſſe odioſum? & poſtea in ore ſuo huiuſmodi miſerabiles complacebunt. *Rom. 1.* *Pſal. 43.*

15. Poſtremò ſeruet Superior quæ habentur in Reſponſione ad quandam Cõgregationem Prouincialem anni 1590. quæ ſic habet: Primum quidem occaſiones captare debebunt (id eſt, Superiores) in domeſticis exhortationibus, quæ ad Noſtros haberi ſolent, ac ſeriò inculcare, quantoperè hoc vitium conſcientiæ, pietati, ac paci noceat. Secundò, vt prçter communes

Syndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant, & vt delinquentibus in eo, vel pœnitentię iniungantur publicæ, vel correctiones ſecretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertiò, Confeſſarij pœnitẽtes ſeriò moneant in his grauiter peccare poſſe. Et ſi quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, iuxta ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Auguſti 1590. ad Prouincias miſimus. Si tamen caſus mortalis nõ fuerit, moneant illum ſeriò, pœnitentiamq́; iniungant,

ac

ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Possunt etiam eos in priuatis Colloquijs extra confessionem monere, vt à cõsuetudine eorum, si quos nouerint aut viderint in hoc vitium impingere, diligenter caueant. Quartò, quoniam non raro multam præbet occasionem huiusmodi quærelis, & obmurmurationibus scire quid in consultationibus dictum, aut determinatum sit, ratio habeatur quàm diligentissimè vt Consultores seruent secretum, iuxta officij sui regulam. Quintò, plurimũ nocet, si Admonitor, &

Conſultores ita cum accedentibus & contriſtatis agant, vt ſpe illos fouendi, & iuuandi, ea de Superioribus dicant, vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus ſentire videantur. Hoc enim modò etiam contra illorum intentionem fouentur querelæ, & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, vt Superiorum auctoritatē, & amorem ſeruent. Non enim deerit modus conſolandi eos qui in amaritudine ſunt, etiam operam ſuam apud Superiorem promit-

tendo modò charitas & prudentia, ac necessaria in verbis circumspectio non desit. Sextò, moneantur inter Nostros selectiores nonnulli, qui si quid tale in Nostrorum Collegijs viderint irrepere, id impedire, sermonemque diuertere curent, vel meliores interponendo sermones, vel suauiter, & amanter dicendo, nō esse tutum simile quid proferre. Septimò, intelligant etiam Nostri, tum in exhortationibus, tum à Confessarijs, & seriò doceantur, in detractione & murmuratione facilè esse lethale peccatum. Et quamuis in particulari

ex

ex circumstantijs fieri possit, vt culpa non eo pertingat, tamen ex natura rei, si non semper mortaliter, ferè tamen grauiter peccari: exempli gratia, Cùm malam de Prælatis opinionem, subditorum animis per huiusmodi verba inserimus, vel bonam euellimus, aut quouis modo ipsos à Prælatis alienamus, cùm Obedientiæ vires, & simplicitatem eneruamus: cùm dissidia, simultates, & animorũ auersiones inter fratres seminamus: Cùm communem pacem, tranquillitatem, & regularem disciplinam perturbamus. Qua de re sanctus

Bern.

Bernh. pulchrè sic ait de Religione loquens: Proditores sunt quicunque in hoc Domini castrum inimicos eius introducere moliuntur; quales sunt vtique detractores DEO odibiles, qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locum Diaboli fieri manifestum est. Non miremini fratres, si duriùs loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem se esse nouerit, si fortè (quòd absit) vitia quælibet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei, speluncam face-

S. Bern. serm. de dedic. Eccles. Rom. 8.

re dæmonum. Gratias Deo, non multos hîc inuenimus huiuſcemodi. Sed tamen deprehendimus interdum fortè nonnullos, qui colloquãtur hoſtibus, & paciſcantur fœdus cum morte, hoc eſt, moliantur quod in eis eſt, imminuere Ordinis diſciplinam intepeſcere feruouorem, turbare pacem, lædere charitatem.

Melancholia, Scrupuli, &c.

Cap. XVIII.

DE hoc morbo tã multa, tamq́ue vtilia à multis conſcripta ſunt, vt

non

non ſit neceſſe plura dicere.

1. Legi poterit Gerſon tract. contra Puſillanimitatem part. tertia, & de præparat. ad Miſſam. *Gerſ. tract. contra Puſſill. p. 3. & de præpar. ad Miſſam.*

2. Hi ordinariè fouendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubiè aut cum hæſitatione loquendũ, ſed clarè. Nihil hoc; Mittas iſta ſecurus; Ne repetas; Hoc facito. Ego rationem reddam Deo, &c.

3. Illud tamen prætereundum non eſt, eſſe interdum aliquos, qui non ex nimis timorata conſcientia in ſcrupulos vergant, ſed peculiari aliqua ex cauſa circa vnum aut alterum obie-

ctum

ctum cum ſint anxij & ſcrupuloſi, in reliquis tamen minimè timorati, & indiſciplinati inueniuntur. Experti enim ſumus alioqui ſpiritualis profectus, & religioſæ obſeruantiæ valdè negligentes, & ſine ſcrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittendi fuerint: qui tamen in nonnullis anxiè nimis & ſcrupuloſè agentes, finem numquam faciebant confeſſionibus generalibus, facultatibus petendis, & huiuſmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines ſemper foueantur, &
eorum

eorum conſcientiæ dilatentur, ſicut cum ſcrupuloſis agendum: ſed vt diſcretè in ijs tantùm iuuentur lenitate & indulgentia, in quibus indigent: in cæteris moneantur de laxitate, & vt videant hæc inter ſe non cohærere: Quinimo contingere poſſe, vt ex nimia negligentia & ſocordia hos ſcrupulos permittantur incurrere. Euigilent itaque cum feruore: animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

FINIS.

aardc
quav
netust